

SCHLESSEN ŚLĄSK

**KULTURPREIS SCHLESSEN
DES LANDES NIEDERSACHSEN 2023**

NAGRODA KULTURALNA ŚLĄSKA
KRAJU ZWIĄZKOWEGO DOLNEJ SAKSONII 2023

Niedersachsen

KULTURPREIS SCHLESIEN DES LANDES NIEDERSACHSEN 2023

Verleihung durch die Niedersächsische Ministerin für Inneres und Sport sowie den Vizemarschall der Woiwodschaft Niederschlesien am 7. Oktober 2023 im Nationalen Forum für Musik in Breslau

NAGRODA KULTURALNA ŚLĄSKA KRAJU ZWIĄZKOWEGO DOLNEJ SAKSONII 2023

Wręczenie przez Minister Spraw Wewnętrznych i Sportu Dolnej Saksonii oraz Wicemarszałka Województwa Dolnośląskiego 7 października 2023 r. w Narodowym Forum Muzyki we Wrocławiu

Stiftung
Niedersachsen

Mit freundlicher Unterstützung durch die Stiftung Niedersachsen
Przy życzliwym wsparciu ze strony Fundacji Dolnej Saksonii

INHALT

SPIS TREŚCI

GRÜßWORT POWITANIE	6
Daniela Behrens	6
Krzysztof Maj	8
Der Kulturpreis Schlesien Nagroda Kulturalna Śląska	10
Die Jury Jury	11
HAUPTPREISTRÄGER DR. MAREK KRAJEWSKI	
LAUREAT NAGRODY GŁÓWNEJ DR MAREK KRAJEWSKI	12
Zeittafel zu Leben und Werk von Dr. Marek Krajewski	
Kalendarium życia i twórczości dra Marka Krajewskiego	13
Laudatio für Dr. Marek Krajewski	
Laudacja dla dra Marka Krajewskiego	14
Danksagung Podziękowania	18
HAUPTPREISTRÄGER DR. MATTHIAS VON HÜLSEN	
LAUREAT NAGRODY GŁÓWNEJ DR MATTHIAS VON HÜLSEN	20
Zeittafel zu Leben und Werk von Dr. Matthias von Hülsen	
Kalendarium życia i twórczości dra Matthiasa von Hülsena	21
Laudatio für Dr. Matthias von Hülsen	
Laudacja dla dra Matthiasa von Hülsena	22
Danksagung Podziękowania	26
SONDERPREISTRÄGERIN KAROLINA KUSZYK	
LAUREATKA NAGRODY SPECJALNEJ KAROLINA KUSZYK	28
Zeittafel zu Leben und Werk von Karolina Kuszyk	
Kalendarium życia i twórczości Karoliny Kuszyk	29
Laudatio für Karolina Kuszyk Laudacja dla Karoliny Kuszyk	30
Danksagung Podziękowania	34
Die bisherigen Preisträgerinnen und Preisträger	
Dotychczasowe laureatki i dotychczasowi laureaci	36
Impressum Stopka wydawnicza	38

DANIELA BEHRENS

Niedersächsische Ministerin für Inneres und Sport
und Vorsitzende der Jury Kulturpreis Schlesien
Dolnosaksońska Minister Spraw Wewnętrznych i Sportu
oraz przewodnicząca Jury Nagrody Kulturalnej Śląska

Sehr geehrte Damen und Herren,

turnusmäßig haben wir das Glück, wieder einmal in Schlesien sein zu dürfen - im wunderschönen Breslau. Für mich ist dieser Besuch in der Hauptstadt der historischen Region Schlesien eine Premiere in meinem Amt als Niedersächsische Ministerin für Inneres und Sport. Ich freue mich sehr darauf, die wunderbare Altstadt zu erkunden und gemeinsam mit Ihnen die 47. Verleihung des Kulturpreises Schlesien zu feiern.

Es ist erschreckend: Auch heute noch sind die Themen Flucht und Vertreibung allgegenwärtig. Der brutale Angriffskrieg Putins führt uns dies vor Augen. Viele tausende Ukrainerinnen und Ukrainer haben seit dem 24. Februar 2022 ihre Heimat aufgeben müssen und finden nun dort Zuflucht, wo nach dem 2. Weltkrieg ebenfalls unzählige Menschen alles verloren haben – in unserem Nachbarland Polen. Die große Aufnahmebereitschaft und kompromisslose Hilfe der Menschen vor Ort sind großartig.

Gerade vor dem Hintergrund dieses völkerrechtswidrigen Krieges nehmen wir eindringlich wahr, von welch unbezahlbarem Wert freundschaftliche internationale Beziehungen, die wertebasierte Zusammenarbeit und vielmehr noch der unermüdliche Einsatz für Frieden, Verständigung und Solidarität sind. Es wird deutlich, wie groß die Errungenschaften unseres gemeinsamen Europas sind und wie eng wir zusammenrücken konnten. Der Hass, die Gewalt und der Krieg trennen uns nicht, sondern schweißen uns Europäerinnen und Europäer nur enger zusammen.

Diese Verbundenheit und Freundschaft symbolisiert seit 1977 der Kulturpreis Schlesien. Der Preis steht für die Aussöhnung und Verständigung der Woiwodschaft Niederschlesien mit dem Land Niedersachsen. Schlesien und Niedersachsen haben es geschafft, neu anzufangen und in einem langen, steinigen Weg wieder zueinander zu finden.

Ich freue mich, dass die diesjährige Preisverleihung uns heute einmal mehr zusammenführt und wir die Kultur mit den dahinterstehenden Menschen in den Fokus rücken können. Die heutigen Preisträger und die Preisträgerin sind eine Bereicherung für das Kulturerbe und essenziell für die Pflege der nachbarschaftlichen Beziehung zwischen Polen und Deutschland. Durch ihre Arbeit erhalten sie nicht nur die schlesische Kultur, sondern beleben diese auch. Es muss unsere gemeinsame Aufgabe sein, das kulturelle Erbe zu erhalten und auch

Szanowni Państwo!

Zgodnie z obowiązującą zasadą rotacyjności spotykamy się ponownie na Śląsku – w pięknym Wrocławiu. Dla mnie to pierwsza wizyta w stolicy historycznego regionu, jakim jest Śląsk, w roli dolnosaksońskiej Minister ds. Wewnętrznych i Sportu. Cieszę się zatem bardzo, że będę mogła zwiedzić wspaniałe Stare Miasto oraz wspólnie z Państwem świętować 47. Galę wręczenia Nagrody Kulturalnej Śląska.

Przerażające, że również dziś ucieczka i wypędzenia są wszechobecne. Unaocznia nam to brutalna agresja militarna Putina. Od 24 lutego 2022 r. tysiące Ukrainek i Ukraińców musiało porzucić swoją ojczyznę a schronienie znajduje do dziś tam, gdzie po zakończeniu II wojny światowej niezliczone rzesze ludzi utraciły wszystko – w sąsiadującej z nami Polsce. Ogromna gotowość ludności lokalnej do ich przyjęcia i udzielanie bezkompromisowej pomocy są imponujące.

To właśnie na tle tej łamiącej prawo międzynarodowe wojny wyraźnie dostrzegamy jak bezcennie wartościowe są przyjazne stosunki międzynarodowe, współpraca oparta o wartości, a najbardziej - niestrudzone zaangażowanie na rzecz pokoju, porozumienia i solidarności. Uzmysławia nam to, jak wielkie są osiągnięcia naszej wspólnej Europy i jak bardzo udało nam się do siebie zbliżyć. Nienawiść, przemoc i wojna nie dzielą nas, lecz zbliżają nas, Europejki i Europejczyków, do siebie.

Daniela Behrens
Niedersächsische Ministerin für Inneres und Sport und Vorsitzende der Jury Kulturpreis Schlesien
Dolnosaksońska Minister Spraw Wewnętrznych i Sportu oraz przewodnicząca Jury Nagrody Kulturalnej Śląska

kommende Generationen zu begeistern. Denn: Am Ende sind und bleiben es die Menschen und ihre Taten, die etwas bewegen können. Dafür gebührt ihnen meine größte Anerkennung und aufrichtige Wertschätzung.

Ich gratuliere den beiden Hauptpreisträgern Dr. Matthias von Hülsen und Dr. Marek Krajewski sowie der Sonderpreisträgerin Karolina Kuszyk und wünsche Ihnen und uns allen nun eine großartige Veranstaltung.

Od 1977 roku Nagroda Kulturalna Śląska jest symbolem przywiązania i przyjaźni. Nagroda oznacza pojednanie i porozumienie między Województwem Dolnośląskim a Dolną Saksonią. Śląskowi i Dolnej Saksonii udało się otworzyć nowy rozdział wspólnej historii a podążając długą i kamienistą drogą zbliżyć się do siebie.

Cieszę się, że również tegoroczna Gala wręczenia Nagrody Kulturalnej Śląska po raz kolejny nas połączy i że dziś w centrum naszej uwagi stoją kultura i ludzie, którzy ją tworzą. Dzisiejsi nagrodzeni wzbogacają dziedzictwo kulturowe i są niezbędni dla kultywowania sąsiedzkich stosunków między Polską a Niemcami. Swoją pracą nie tylko przyczyniają się do zachowania śląskiej kultury, ale także ją ożywiają. Naszym wspólnym zadaniem musi być utrzymywanie dziedzictwa kulturowego, a także inspirowanie do tego przyszłych pokoleń. Gdyż ostatecznie to ludzie i ich czyny mogą coś zmienić. Za to kieruję pod Państwa adresem słowa najwyższego uznania i szczerzej wdzięczności.

Gratuluję Laureatom Nagrody Głównej drowi Matthiasowi von Hülsenowi i drowi Markowi Krajewskiemu oraz Laureatce Nagrody Specjalnej Karolinie Kuszyk. Laureatom i Laureatce oraz nam wszystkim życzę wspaniałej uroczystości.

KRZYSZTOF MAJ

Mitglied des Vorstandes der Woiwodschaft
Niederschlesien
Członek Zarządu Województwa Dolnośląskiego

Szanowni Państwo!

Nagroda Kulturalna Śląska jest znacznie starsza od Województwa Dolnośląskiego. W tym roku kończymy 25 lat, dlatego bardzo się cieszę, że uroczyste wręczenie Nagrody będzie istotnym elementem naszego święta.

To nagroda, która łączy. Jednym z tegorocznych laureatów jest dr Marek Krajewski, spajający w swoich książkach w sposób mistrzowski historię Wrocławia ze współczesnością. Co istotne, Opera Wrocławska po informacji o przyznaniu mu tego wyróżnienia, zaprosiła go do współtworzenia premiery otwierającej sezon artystyczny. Premiery, która będzie częścią Święta Województwa. Ten przykład pokazuje, że Nagroda rezuje – ma duży wpływ na obecne czasy i nasze dobre relacje.

Wśród tegorocznych laureatów znalazł się również dr Matthias von Hülsen, który na Festiwalu Krzyżowa-Music spotyka ze sobą artystów z ugruntowaną pozycją oraz muzyków dopiero rozpoczynających karierę. Łączy w jednym miejscu młodość i doświadczenie. Podobnie jak zdobywczynie Nagrody Specjalnej, Karolina Kuszyk, która splatając opowieści kilku pokoleń, opowiedziała powojenną historię naszego regionu.

Życzę udanego pobytu na Dolnym Śląsku i wspaniałych wrażeń! Dziękuję, że wszyscy uczestnicy Gali Wręczenia Nagrody Kulturalnej Śląska 2023, którzy przyjadą do Wrocławia, będą celebrować z nami jubileusz 25-lecia istnienia naszego województwa!

Krzysztof Maj
Mitglied des Vorstandes der Woiwodschaft Niederschlesien
Członek Zarządu Województwa Dolnośląskiego

Sehr geehrte Damen und Herren,

der Kulturpreis Schlesien ist erheblich älter als die Woiwodschaft Niederschlesien. Wir werden dieses Jahr 25 Jahre alt und ich freue mich sehr, dass die Preisverleihung zum Kulturpreis Schlesien auch ein bedeutendes Element unserer Feierlichkeiten ist.

Dieser Preis verbindet. Einer der diesjährigen Preisträger ist Dr. Marek Krajewski. Er verknüpft in seinen Romanen meisterhaft die Geschichte Breslaus mit der Gegenwart. Es ist bezeichnend, dass die Breslauer Oper, als sie von seiner Auszeichnung erfuhr, ihn einlud, die Eröffnungsvorstellung der neuen Spielzeit mitzugestalten. Diese Premiere wird auch ein Beitrag zu den Feierlichkeiten der Woiwodschaft sein. Dieses Beispiel zeigt, dass der Preis nachwirkt – er hat einen großen Einfluss auf die Gegenwart und unsere guten Beziehungen.

Zu den diesjährigen Preisträgern gehört auch Dr. Matthias von Hülsen, der beim Festival Krzyżowa-Music etablierte Musiker und Neulinge, die gerade ihre Karriere beginnen, zusammenbringt. Er vereint Jugend und Erfahrung an einem Ort. Das gilt auch für die Gewinnerin des diesjährigen Sonderpreises. Karolina Kuszyk hat die Geschichten mehrerer Generationen miteinander verbunden und die Nachkriegsgeschichte unserer Region erzählt.

Ich wünsche Ihnen einen erfolgreichen Aufenthalt in Niederschlesien und wunderbare Erlebnisse! Vielen Dank an alle, die zur Verleihung des Kulturpreises Schlesien 2023 nach Breslau kommen, um mit uns das 25-jährige Jubiläum unserer Woiwodschaft zu feiern!

DER KULTURPREIS SCHLESIEN

Der Kulturpreis Schlesien des Landes Niedersachsen wird seit 1977 verliehen. In Niedersachsen hatten besonders viele deutsche Schlesierinnen und Schlesier, die nach dem Zweiten Weltkrieg ihre Heimat verlassen mussten, Aufnahme gefunden und wesentlich zum Wiederaufbau des Landes beigetragen. Daher hatte die Niedersächsische Landesregierung seinerzeit diesen Preis gestiftet als Zeichen der Verbundenheit des Landes Niedersachsen mit den in der Bundesrepublik Deutschland lebenden Schlesierinnen und Schlesiern.

Mit dem Preis sollten die Leistungen solcher Kuntschaffenden gewürdigt werden, die entweder selbst aus Schlesien stammen oder deren auszuzeichnendes Werk Bezüge zu Schlesien aufweist. Gegenstand der Preisverleihung waren hervorragende Einzel- oder Gesamtleistungen auf dem Gebiet der Literatur, der bildenden Kunst und der Musik.

Seit 1991 hat sich die Niedersächsische Landesregierung, getragen von dem Gedanken der Versöhnung und Aussöhnung zwischen Deutschland und Polen, das geänderte Ziel gesetzt, mit der Verleihung des Kulturpreises Schlesien zur gemeinsamen Pflege und Weiterentwicklung des Kulturguts Schlesiens und des Kulturschaffens der Schlesierinnen und Schlesier beizutragen. Seitdem können auch polnische Künstlerinnen und Künstler, die in Schlesien wohnen, den Preis für hervorragende Leistungen auf dem Gebiet der Literatur, der bildenden Kunst und der Musik erhalten. Außerdem kann der Preis für besondere Verdienste um die Erhaltung, Weiterentwicklung und Verbreitung des Kulturguts Schlesiens vergeben werden.

Mit dieser Neuausrichtung wurde die Erwartung verbunden, dass die öffentliche Ehrung von Preisträgerinnen und Preisträgern aus Deutschland und Polen die Begegnung von Menschen ermöglicht, die durch ihre Herkunft oder ihr Schaffen der europäischen Kulturlandschaft Schlesien verbunden sind.

Der Kulturpreis Schlesien besteht aus zwei gleichwertigen Hauptpreisen, die mit je 4.000 Euro dotiert sind. Zusätzlich wurde in diesem Jahr ein Sonderpreis mit 3.000 Euro verliehen.

NAGRODA KULTURALNA ŚLĄSKA

Kraju Związkowego Dolnej Saksonii przyznawana jest od 1977 roku. Wiele Ślązaczek i wielu Ślązaków, którzy po II wojnie światowej musieli opuścić swoją ojczyznę, przyjętych zostało w Dolnej Saksonii i wniosło znaczący wkład w odbudowę tego kraju. Dlatego dolnosaksoński rząd krajowy ufundował swego czasu tę nagrodę jako znak więzi łączącej Kraj Związkowy Dolnej Saksonii ze Ślązaczkami i Ślązakami żyjącymi w Republice Federalnej Niemiec.

Nagrodą tą honorowane były osiągnięcia twórców, pochodzących ze Śląska, lub których wyróżnione dzieła wykazują związki ze Śląskiem. Przyznawano ją za wybitne dzieła indywidualne i zbiorowe w dziedzinie literatury, sztuk plastycznych i muzyki.

Od 1991 roku rząd Dolnej Saksonii, kierując się myślą o porozumieniu i pojednaniu między Polakami i Niemcami, zmienił formułę nagrody i przyjął za cel wspieranie Nagrodą Kulturalną Śląska wspólnego pielęgnowania i rozwoju śląskiego dziedzictwa kulturowego, oraz twórczości kulturalnej Ślązaczek i Ślązaków. Od tamtej chwili nagrodę tę otrzymać mogą za wybitne osiągnięcia w dziedzinie literatury, sztuk plastycznych i muzyki również polskie artystki i polscy artyści zamieszkali na Śląsku.

Ponadto nagroda ta może być przyznana za szczególne zasługi w zakresie utrzymywania, rozwoju i krzewienia śląskiego dorobku kulturowego. Ze zmianą formuły nagrody wiązano nadzieję, iż publiczne honorowanie laureatek i laureatów z Polski i Niemiec umożliwi spotkania ludzi związanych pochodzeniem lub swoją twórczością z europejskośląskim pejzażem kulturowym.

Nagroda Kulturalna Śląska składa się z dwóch równorzędnych nagród głównych w wysokości 4.000 euro. Ponadto w tym roku przyznana została nagroda specjalna w wysokości 3.000 euro.

DIE JURY JURY

Daniela Behrens
Niedersächsische Ministerin für Inneres und Sport,
Vorsitzende der Jury
Dolnosaksońska Minister Spraw Wewnętrznych i Sportu oraz przewodnicząca Jury Nagrody Kulturalnej Śląska

Klaus Peter Bachmann
Braunschweig, Vizepräsident des Landtages a.D.
Brunswick, wiceprezydent Landtagu w st. sp.

Krzysztof Bramorski
Beauftragter für Internationale Beziehungen des
Marshalls der Woiwodschaft Niederschlesien
Pełnomocnik Marszałka Województwa
Dolnośląskiego ds. Kontaktów Międzynarodowych

Prof. Michael Denhoff
Bonn, Komponist und Cellist
Bonn, kompozytor i wiolonczelista

Lavinia Francke
Hannover, Generalsekretärin der Stiftung
Niedersachsen
Hanower, Sekretarz Generalna Fundacji Dolnej Saksonii

Dr. Agnieszka Gąsior
Görlitz, Direktorin Schlesisches Museum
Zgorzelec, dyrektor Muzeum Śląskiego

Paweł Gronow
Stellvertretender Botschafter, Botschaft der
Republik Polen in Deutschland
Zastępca Kierownika Placówki, Ambasada RP w Niemczech

Prof. Dr. Lothar Hageböling
Braunschweig, Staatssekretär a.D.
Brunswick, sekretarz stanu w st. sp.

Prof. Dr. Dr. Jan Harasimowicz
Breslau, Direktor des Universitätsmuseums Breslau
Wrocław, Dyrektor Muzeum Uniwersytetu Wrocławskiego

Martin Kremer
Breslau, Generalkonsul der Bundesrepublik
Deutschland
Wrocław, Konsul Generalny Republiki Federalnej Niemiec

Dr. Maciej Łagiewski
Breslau, Direktor Städtisches Museum
Wrocław, dyrektor Muzeum Miejskiego Wrocławia

Stefan Rauhut
Bundesvorsitzender der Landsmannschaft
Schlesien
Przewodniczący Ziomkostwa Śląskiego

Ulrike Treziak
Berlin, Vertreterin der Gesellschaft für inter-
regionalen Kulturaustausch e.V.
Berlin, Przedstawicielka Międzyregionalnego Stowarzyszenia Wymiany Kulturalnej

© Maciej Dziedzic

DR. MAREK KRAJEWSKI

Autor von 28 Romanen (drei davon als Co-Autor), welche insgesamt in 21 Sprachen übersetzt wurden.

Autor dwudziestu ośmiu powieści (w tym trzech z innymi autorami). Zostały one przełożone na dwadzieścia jeden języków.

Kalendarium życia i twórczości dra Marka Krajewskiego

- 04.09.1966 urodzony we Wrocławiu
- 1985 — matura w IX Liceum Ogólnokształcącym im. Juliusza Słowackiego we Wrocławiu
- 1985 - 1991 studia filologiczne w Instytucie Filologii Klasycznej i Kultury Antycznej Uniwersytetu Wrocławskiego
- 1992 — magister filologii klasycznej na podstawie pracy „Mars w poemacie Lukrecjusza De rerum natura” napisanej pod kierunkiem prof. dra hab. Herberta Myśliwca
- 1992 - 2007 pracownik naukowo-dydaktyczny w Instytucie Filologii Klasycznej i Kultury Antycznej Uniwersytetu Wrocławskiego
- 1999 — doktor nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa (specjalność: językoznawstwo łacińskie) na podstawie pracy „Prozodia greckich zapożyczeń u Plauta”, napisanej pod kierunkiem prof. dra hab. Herberta Myśliwca
- 1999 — debiut literacki („Śmierć w Breslau”)
- 2001 — stypendium Goethe-Institut Berlin
- 2006 — Nagroda Paszport Polityki w dziedzinie literatury
- 2007 — pisarz zawodowy
- 2008 — stypendium rezydencjalne w Zug (Szwajcaria) ufundowane przez fundację Landis & Gyr
- 2015 — Srebrny Medal „Zasłużony kulturze Gloria Artis” (nadany przez Panią Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego)
- 2016 — Nagroda Georg-Dehio-Buchpreis
- 2019 — Medal Stulecia Odzyskanej Niepodległości (nadany przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej)
- 2022 — Dolnośląska Nagroda Kulturalna Sejmiku Województwa Dolnośląskiego „Silesia”
- 2022 — na ekrany wchodzi 12-odcinkowy serial „Erynie” w reż. Borysa Lankosza, będący filmową adaptacją czterech powieści: „Erynie”, „Liczby Charona”, „Rzeki Hadesu” i „W otchłani mroku”
- 2023 — Medal 100-lecia Odzyskania Niepodległości (nadany przez Prezesa Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej)
- 2023 — Złota Odznaka Honorowa Wrocławia „Wrocław z Wdzięcznością – Wratislavia Grato Animo” (nadana przez Prezydenta Wrocławia)
- 2023 — tytuł Honorowego Obywatela Wrocławia Civitate Wratislaviensi Donatus (nadany przez Radę Miejską Wrocławia)

Zeittafel zu Leben und Werk von Dr. Marek Krajewski

- 04.09.1966 geboren in Breslau
- 1985 — Abitur am Juliusz Słowacki Allgemeinbildenden Lyceum Nr. IX in Breslau
- 1985 - 1991 philologisches Studium am Institut der Altphilologie und antiken Kultur der Universität Breslau
- 1992 — Magister Artium der Altphilologie zum Thema „Mars im Poem De rerum natura von Lukrez” bei Prof. Dr. habil. Herbert Myśliwiec
- 1992 - 2007 wissenschaftlich-didaktischer Mitarbeiter am Institut der Altphilologie und antiken Kultur der Universität Breslau
- 1999 — Promotion im Bereich Sprachwissenschaft (Schwerpunkt: lateinische Sprachwissenschaft); Thema der Doktorarbeit „Prosodie der griechischen Entlehnungen bei Plautus” bei Prof. Dr. habil. Herbert Myśliwiec
- 1999 — literarisches Debüt („Tod in Breslau”)
- 2001 — Stipendium des Goethe-Instituts Berlin
- 2006 — Auszeichnung Paszport Polityki für Literatur
- 2007 — Berufsschriftsteller
- 2008 — Residenzstipendium in Zug (Schweiz) der Landis & Gyr Stiftung
- 2015 — „Gloria-Artis-Medaille für kulturelle Verdienste in Silber” (verliehen durch die Ministerin für Kultur und Nationales Erbe)
- 2016 — Georg-Dehio-Buchpreis
- 2019 — Medaille zum 100. Jahrestag der Wiedererlangung der Unabhängigkeit (verliehen durch den Präsidenten der Republik Polen)
- 2022 — Niederschlesischer Kulturpreis „Silesia”
- 2022 — Veröffentlichung der TV-Serie „Die Erinyen” mit zwölf Folgen, Regisseur: Borys Lankosz; es ist die Verfilmung der vier Romane: „Die Erinyen”, „Die Zahlen des Charon”, „Die Flüsse des Hades” und „In der Finsternis”
- 2023 — Medaille zum 100. Jahrestag der Wiedererlangung der Unabhängigkeit (verliehen durch den Premierminister der Republik Polen)
- 2023 — Goldenes Ehrenabzeichen der Stadt Breslau „Breslau in Dankbarkeit – Wratislavia Grato Animo” (verliehen durch den Oberbürgermeister der Stadt Breslau)
- 2023 — Ehrenbürger der Stadt Breslau Civitate Wratislaviensi Donatus (verliehen durch den Stadtrat der Stadt Breslau)

LAUDACJA DLA DRA MARKA KRAJEWSKIEGO

Budynek przy ulicy Szewskiej 49, dawny pałac książąt legnicko-brzeskich, jest obecnie siedzibą Instytutu Historycznego Uniwersytetu Wrocławskiego. Przed laty mieściły się w nim jednak także dwa inne instytuty: Historii Sztuki oraz Filologii Klasycznej i Kultury Antycznej. Aby dotrzeć do pomieszczeń tego drugiego, trzeba było przemierzyć długie puste korytarze, z rzędami drzwi prowadzących do sal wykładowych i gabinetów profesorskich. Na tych korytarzach, a także przy usytuowanej na parterze portierni, autor tych słów, wówczas adiunkt w Instytucie Historii Sztuki, mógł się co jakiś czas natknąć na magistra Marka Krajewskiego, od 1992 roku asystenta w Instytucie Filologii Klasycznej. Zatrudnienie na uczelni zawdzięczał on swojemu mistrzowi, Herbertowi Myśliwcowi, wybitnemu znawcy języka i literatury łacińskiej. Pod jego kierunkiem przygotował rozprawę doktorską „Prozodia greckich zapożyczeń u Plauta”, obronioną w 1999 roku.

W tym samym roku doktor Krajewski dał się poznać także z innej strony, gdyż w Wydawnictwie Dolnośląskim ukazała się wówczas pierwsza powieść jego pióra, „Śmierć w Breslau”, inaugurująca serię książek o przygodach radcy kryminalnego Eberharda Mocka. Powołując do życia barwną postać Mocka, autor nie zdawał sobie jeszcze sprawy z tego, że jego bohater przemierzał zapewne te same korytarze przy ulicy Szewskiej co on, więcej jeszcze – mógł zajmować ten sam co on gabinet. W dawnym pałacu książąt legnicko-brzeskich mieściło się bowiem w latach 1811–1928 Prezydium Policji, przeniesione następnie do nowego gmachu na Podwalu. Kto wie, czy do wykreowania postaci Mocka nie przyczynił się właśnie genius loci budynku przy ulicy Szewskiej, w którym wciąż jeszcze można było usłyszeć – przy odrobinie wyobraźni – echa prowadzonych tam niegdyś ‘czynności śledczych’.

Rozważania nad ewentualnym wpływem ‘ducha miejsca pracy’ na początki literackiej kariery Krajewskiego muszą pozostać domeną subiektywnie motywowanych hipotez. Poza wszelką dyskusję jest natomiast oddziaływanie na jego twórczość ‘ducha miejsca’ w znacznie szerszym znaczeniu, a mianowicie ducha ‘dawnego Wrocławia’. Dzieciństwo i młodość przyszłego powieściopisarza upłynęły bowiem w jednej ze starych kamienic na osiedlu Gajowice, które ocalały podczas szturm Armii Czerwonej na południowe dzielnice miasta. Ulice Żelazna, gdzie mieszkał, Lwowska, gdzie chodził do przedszkola, Jemiołowa, gdzie rozpoczynał naukę szkolną, Pereca, gdzie robił zakupy, to spory kwartał dawnej czynszowej zabudowy, z podwórkami ‘studniami’, solidnymi klatkami schodowymi oraz przestronnymi, wysokimi pokojami. Znając od dziecka realia wrocławskich kamienic, nie musiał przeprowadzać specjalnych studiów na temat warunków bytowych swojego literackiego bohatera, któremu kazał zresztą zamieszkać w dobrze sobie znanej okolicy. Z kolei uczęszczanie do IX Liceum Ogólnokształcącego, mieszczącego się w neogotyckim gmachu przy ulicy Piotra Skargi, ‘oswoiło’ przyszłego pisarza z pruskimi budowlami publicznymi przełomu XIX i XX wieku, w których wnętrzach miało się potem rozgrywać wiele wydarzeń z udziałem radcy Mocka.

Na kształtowane od dzieciństwa przywiązanie do miejsca zamieszkania nałożyła się rozwijana dzięki lekturze kryminałów i horrorów umiejętność snucia barwnych opowieści, obfitujących w zaskakujące zwroty akcji i nieoczywiste zakończenia. Doszła do tego ogólna ogłada humanistyczna, ugruntowana w ramach kariery uniwersyteckiej. Jako spełniony ‘akademik’, nabył Krajewski niezbędnej pewności siebie, która pozwoliła mu stawić czoła miernemu sukcesowi czytelniczemu pierwszego dzieła o radcy Mocku. Mając głębokie przeświadczenie o wartości swojego pisarstwa, poszukał innego, sprawniejszego marketingowo wydawcy, który zadbał o odpowiednią promocję jego twórczości. Pięć następnych książek o Mocku ukazało się nakładem warszawskiego wydawnictwa W.A.B., kolejne książki z tego cyklu, a także wszystkie książki z udziałem drugiego głównego bohatera prozy Krajewskiego, komisarza Edwarda Popielskiego ze Lwowa, wydał Społeczny Instytut Wydawniczy Znak w Krakowie, z którym autor związał się stałym kontraktem w 2008 roku.

© Maciej Dziedzic

Książki Krajewskiego dobrze wpisały się w ogólnopolską ‘modę na Wrocław’, która nastąpiła dzięki szybkiemu rozwojowi miasta po 1989 roku. Wielki sukces czytelniczy powieści o Eberhardzie Mocku dokumentowały kolejne nagrody literackie: Nagroda Dolnośląski Brylant Roku 2003, Nagroda Wielkiego Kalibru za najlepszą powieść kryminalną roku 2004, Nagroda Księgarzy „Witryna” za najlepszą książkę roku 2005, Paszport Polityki w dziedzinie Literatury za rok 2005. W kolejnych latach lista tych nagród stale się wydłużała, przekraczając granice Polski: w 2011 roku mer Lwowa Andrij Sadowy uhonorował Krajewskiego Złotym Herbem Lwowa „za promowanie Lwowa na arenie międzynarodowej”, a w 2016 roku przyznana mu została niemiecka Nagroda Książkowa Georga Dehio. W ubiegłym roku Sejmik Województwa Dolnośląskiego wyróżnił go Dolnośląską Nagrodą Kultury „Silesia”, a niedawno – w czerwcu bieżącego roku – otrzymał prestiżowy tytuł Honorowego Obywatela Wrocławia.

Książki Marka Krajewskiego o Eberhardzie Mocku i Edwardzie Popielskim przetłumaczone zostały na 21 języków. Na ich podstawie powstały trzy spektakle teatralne i serial telewizyjny „Erynie” w reżyserii Borysa Lankosza. Na każdą nową powieść czekają liczne rzesze czytelników, reprezentujących wszystkie pokolenia. Autor cieszy się wielką popularnością, dbając przy tym o swoją prywatność, zapewniającą mu odpowiedni komfort pracy twórczej. O ile trudno spotkać się z nim bezpośrednio, można zawsze odświeżyć jego wizerunek dzięki wielkiemu muralowi na jednej z kamienic wrocławskiego osiedla Nadodrze.

Jan Harasimowicz

LAUDATIO FÜR DR. MAREK KRAJEWSKI

Das Gebäude in der Szewska-Straße 49, der ehemalige Palast der Herzöge von Liegnitz und Brieg, ist der heutige Sitz des Historischen Instituts der Universität Breslau. Vor Jahren beherbergte es jedoch auch zwei andere Institute: das Institut für Kunstgeschichte und das Institut der Altphilologie und antiken Kultur. Um in die Räumlichkeiten des letztgenannten Instituts zu gelangen, mussten lange leere Gänge durchquert werden, deren Türen reihenweise zu Hörsälen und Büros der Professoren führten. In diesen Gängen und in der Pförtnerloge im Erdgeschoss konnte der Autor dieser Zeilen, damals Assistenzprofessor am Institut für Kunstgeschichte, regelmäßig den Magister Marek Krajewski treffen, der seit 1992 Assistent am Institut der Altphilologie und antiken Kultur war. Seine Anstellung an der Universität verdankte er seinem Lehrmeister Herbert Myśliwiec, einem hervorragenden Experten für lateinische Sprache und Literatur. Unter seiner Aufsicht fertigte er seine Doktorarbeit „Prosodie der griechischen Entlehnungen bei Plautus“ an, die er 1999 verteidigte.

Im selben Jahr machte sich Dr. Krajewski auch aus einem anderen Grund einen Namen. Der Verlag Wydawnictwo Dolnośląskie veröffentlichte seinen ersten Roman „Tod in Breslau“ und leitete damit eine Reihe von Büchern über die Abenteuer des Kriminalrats Eberhard Mock ein. Als der Autor die schillernde Figur des Mock schuf, wusste er noch nicht, dass sein Protagonist durch dieselben Gänge der Szewska-Straße gegangen sein musste wie er selbst. Der ehemalige Palast der Herzöge von Liegnitz und Brieg beherbergte nämlich zwischen 1811 und 1928 das Polizeipräsidium, das später in ein neues Gebäude nach Podwale umzog. Wer weiß, ob der genius loci des Gebäudes in der Szewska-Straße, in dem man – mit etwas Fantasie – noch immer den Nachhall der einst dort durchgeführten „Ermittlungsaktivitäten“ hören konnte, nicht zur Entstehung von Mocks Charakter beigetragen hat.

Überlegungen zum möglichen Einfluss des „Ortsgeistes“ auf die Anfänge der literarischen Karriere Krajewskis müssen subjektiv motivierten Hypothesen vorbehalten bleiben. Der Einfluss des „Ortsgeistes“ in einem viel umfassenderen Sinne, nämlich des Geistes des „alten Wrocław“, auf sein Werk steht jedoch außer Frage. Der spätere Romanschreiber verbrachte

seine Kindheit und Jugend in einem der alten Mietshäuser der Gajowice-Siedlung, die den Angriff der Roten Armee auf die südlichen Stadtteile überlebt hatten. Die Żelazna-Straße, in der er wohnte, die Lwowska-Straße, in der er in den Kindergarten ging, die Jemiołowa-Straße, in der er eingeschult wurde, und die Pereca-Straße, in der er seine Einkäufe erledigte, bilden ein großes Viertel mit alten Mietshäusern, mit „Brunnen“-Höfen, soliden Treppenhäusern und geräumigen hohen Wohnräumen. Da er die Realität der Breslauer Mietskasernen von Kindesbeinen an kannte, brauchte er keine besonderen Studien über die Lebensbedingungen seines literarischen Helden anzustellen, den er ja in einem ihm wohlbekannten Viertel wohnen ließ. Der Besuch des IX. allgemeinbildenden Lyzeums, das in einem neugotischen Gebäude in der Piotra-Skargi-Straße untergebracht war, „gewöhnte“ den zukünftigen Schriftsteller an die preußischen öffentlichen Gebäude des späten 19. und frühen 20. Jahrhunderts, deren Innenräume später zum Schauplatz vieler Ereignisse rund um Stadtrat Mock werden sollten.

Zu der von Kindesbeinen an entwickelten Verbundenheit mit dem Ort, an dem er lebte, kam die Fähigkeit hinzu, farbenfrohe Geschichten mit überraschenden Wendungen und einem nicht offensichtlichen Ende zu schreiben. Hinzu kam ein allgemeines geisteswissenschaftliches Wissen, welches er während seiner Universitätslaufbahn erworben hatte. Als erfüllter „Akademiker“ erwarb Krajewski das nötige Selbstvertrauen, um dem mäßigen Erfolg seines ersten Werks über den Berater Mock bei den Lesern zu trotzen. Aus tiefer Überzeugung vom Wert seines Werkes suchte er einen anderen, effizienteren Verleger, der sich um eine angemessene Werbung für sein Werk kümmern würde. Die nächsten fünf Bücher über Mock wurden beim Warschauer Verlag W.A.B. veröffentlicht, weitere Bücher der Reihe sowie alle Bücher über die andere Hauptfigur in Krajewskis Prosa, den Kommissar Edward Popielski aus Lemberg, wurden beim Znak-Verlag in Krakau herausgegeben, bei dem der Autor 2008 einen unbefristeten Vertrag unterzeichnete.

Krajewskis Bücher passten gut in die landesweite „Mode für Wrocław“, die durch die rasante Entwicklung der Stadt nach 1989 entstand. Der große Publikumerfolg des Romans über Eberhard Mock wurde durch mehrere Literaturpreise bekräftigt: den Niederschlesischen Diamanten des Jahres 2003, den Großkaliberpreis 2004 für den besten Kriminalroman, den Preis der Buchhandlung „Witryna“ 2005 für das beste Buch und den Polityka-Literaturpass 2005. In den folgenden Jahren wurde die Liste der Auszeichnungen immer länger und überschritt Polens Grenzen: 2011 ehrte der Bürgermeister von Lemberg, Andriy Sadovy, Krajewski mit dem Goldenen Wappen von Lemberg „für die internationale Förderung von Lemberg“, und 2016 wurde ihm der deutsche Georg-Dehio-Buchpreis verliehen. Im vergangenen Jahr ehrte ihn das Niederschlesische Regionalparlament mit dem Niederschlesischen Kulturpreis „Silesia“, und kürzlich – im Juni dieses Jahres – wurde ihm der angesehene Titel eines Ehrenbürgers von Breslau verliehen.

Die Bücher von Marek Krajewski über Eberhard Mock und Edward Popielski wurden in 21 Sprachen übersetzt. Sie dienten als Grundlage für drei Theaterstücke und die Fernsehserie „Die Erinyen“ unter der Regie von Borys Lankosz. Jeder neue Roman wird von einer großen Zahl von Lesern aller Generationen mit Spannung erwartet. Der Autor erfreut sich großer Beliebtheit, achtet aber gleichzeitig auf sein Privatleben, um seine kreative Arbeit nicht zu stören. Auch wenn es schwierig ist, ihm persönlich zu begegnen, dank eines großen Wandgemäldes an einem der Mietshäuser in der Breslauer Wohnsiedlung Nadodrze kann man sein Abbild immer wieder auffrischen.

Jan Harasimowicz

PODZIĘKOWANIA

Z całego serca dziękuję za Nagrodę Kulturalną Śląska, przyznaną mi przez Kraj Związkowy Dolnej Saksonii. Wyraży wdzięczności kieruję ku Kapitulie Nagrody za to, że zechciała zwrócić uwagę na skromnego autora powieści kryminalnych, który starał się nadać literacki kształt swojej fascynacji historią rodzinnego miasta – Wrocławia.

Moją małą ojczyznę, Wrocław, oraz Dolny Śląsk łączą z Dolną Saksonią mocne więzy historyczne i kulturalne. Moją wielką ojczyznę, Polskę, łączy z Niemcami więź sąsiedzka i przyjacielska. Jest ona o tyle silna, że oparta na przebaczeniu i na przewyżczeniu ponurych zdarzeń ze wspólnej historii.

W ostatnich latach nad pomyślnie rozwijającymi się stosunkami polsko-niemieckimi pojawiły się ciemne chmury. Nieważne, z której strony one nadeszły, nieważne, jakie wiatry je napędziły. Nastąpiło ochłodzenie. Ubolewam nad nim jako pisarz, który wielką część swojego życia literackiego poświęcił naszej wspólnej historii, który starał się przywrócić pamięć o dawnym Wrocławiu i Śląsku oraz o jego niemieckich mieszkańcach. Ale nie chcę narzekać, ja chcę te chmury odpędzić.

W marcu roku 1000 Otton III rozpostarł przed przywódcą państwa polskiego, Bolesławem Chrobrym, wspaniałą wizję Cesarstwa Rzymskiego, w którego skład wchodziłyby Galia, Germania, Italia oraz Słowiańszczyzna. Niestety, Otton wkrótce zmarł, a jego wizja pozostała wtedy tylko pięknym snem.

Dzisiaj marzenie Ottona nabiera niezwykle wręcz aktualności i już się ucieleśnia w Unii Europejskiej. Ale nie zapominajmy, że Otton mówił o partnerstwie bez partykularyzmów, o równości czterech królestw składających się na jedno cesarstwo. Realizacją również moich marzeń byłoby takie partnerstwo, wykuwane we wspólnych polsko-niemieckich dyskusjach i ustaleniach, zwłaszcza w tym trudnym czasie – gdy na serce Europy pada groźny cień rosyjskiej barbarii.

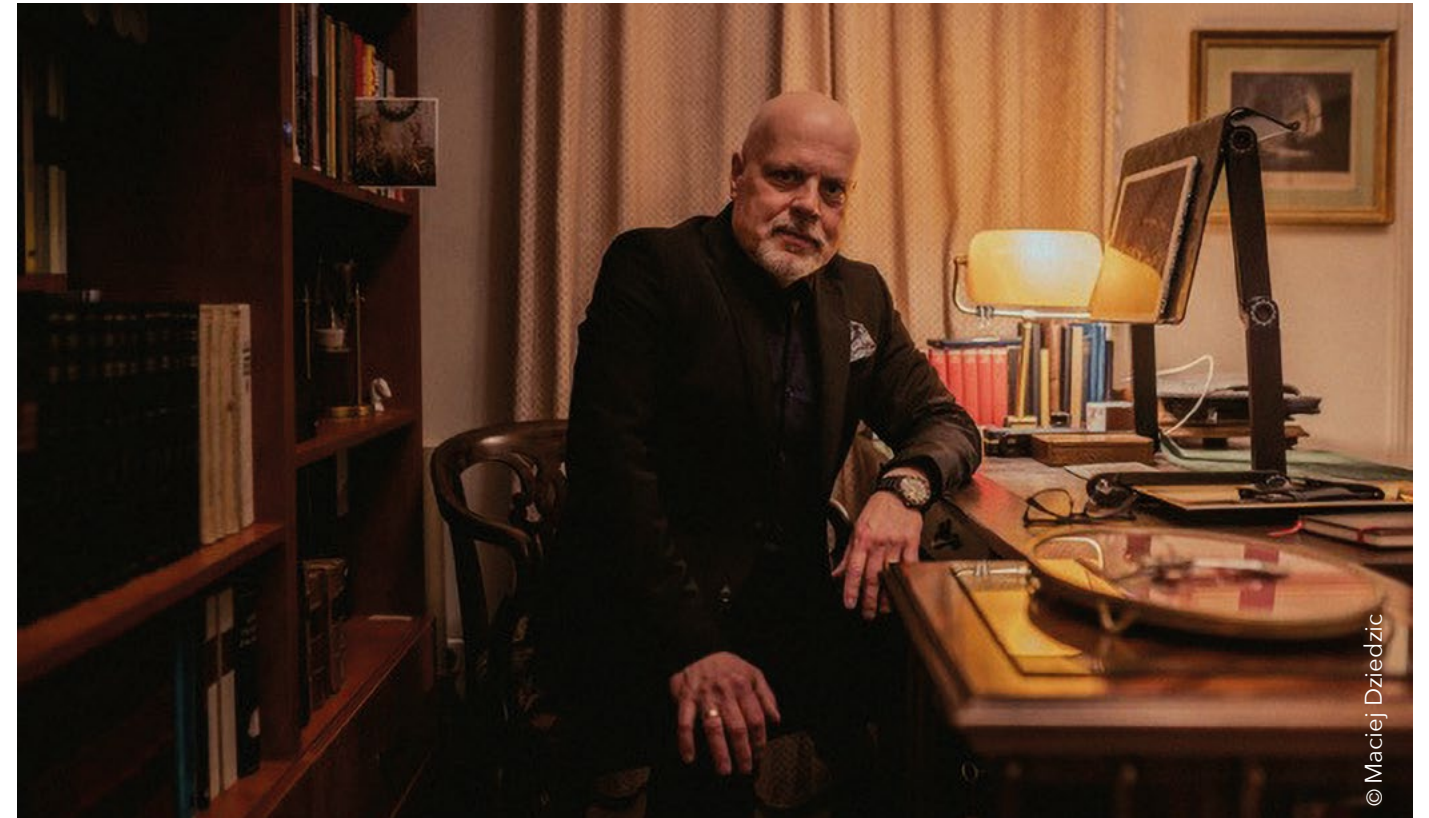
Ośmielam się o tym mówić, choć żaden ze mnie polityk. Choć jestem pisarzem, tylko autorem powieści popularnych, literackim rzemieślnikiem, to jednak właśnie dzisiaj, w tym wyjątkowym dla mnie dniu, mam odwagę postulować jeszcze bliższą, jeszcze ściślejszą współpracę polsko-niemiecką. Współpracę historyczną, kulturalną, polityczną, po prostu – sąsiedzką. Do wygłoszenia tego apelu ośmiela mnie Nagroda Kulturalna Śląska, którą dziś otrzymałem, nagroda przyznawana tym, którzy zasypują podziały pomiędzy Polakami a Niemcami. To mnie przypadł dzisiaj ten zaszczyt i to on dał mi przywilej wypowiedzenia tych słów, w których jest tyle samo wdzięczności, co nadziei na lepsze jutro naszych państw i narodów.

dr Marek Krajewski

DANKSAGUNG

Von ganzem Herzen bedanke ich mich für die Verleihung des Kulturpreises Schlesien des Landes Niedersachsen. Worte des Dankes richte ich an die Jury, die bereit war, einen bescheidenen Autor von Kriminalromanen wahrzunehmen, der seiner Faszination für die Geschichte seiner Heimatstadt – Breslau – in einer literarischen Form nachzugehen versucht.

Meine kleine Heimat Breslau verbinden mit Niederschlesien und Niedersachsen starke historische und kulturelle Bande. Meine große Heimat Polen verbindet mit Deutschland eine nachbarschaftliche und freundschaftliche Beziehung. Sie ist

© Maciej Dziędzić

stark, da sie auf Vergebung und Überwindung der düsteren Ereignisse der gemeinsamen Geschichte ruht.

In den letzten Jahren sind dunkle Wolken über die blühenden deutsch-polnischen Beziehungen aufgezogen. Es spielt keine Rolle, von welcher Seite sie kamen, egal, welche Winde sie trieben. Es hat eine Abkühlung gegeben. Ich bedaure dies als Schriftsteller, der einen großen Teil seines literarischen Lebens unserer gemeinsamen Geschichte gewidmet hat – der versucht hat, die Erinnerung an das ehemalige Breslau und Schlesien und seine deutschen Bewohner wiederherzustellen. Aber ich will mich nicht beklagen, ich will diese Wolken vertreiben. Im März des Jahres 1000 breitete Otto III. vor dem polnischen Staatsoberhaupt Boleslaw Chrobry die großartige Vision eines Römischen Reiches aus, das Gallien, Germanien, Italien und das Slawenland umfassen sollte. Leider starb Otto bald darauf, und seine Vision blieb nur ein schöner Traum.

Heute wird Ottos Traum geradezu hochaktuell und bereits von der Europäischen Union verkörpert. Aber vergessen wir nicht, dass Otto von einer Partnerschaft ohne Partikularismen sprach, von der Gleichheit der vier Königreiche, die ein einziges

Reich bilden. Eine Partnerschaft wäre auch für mich die Erfüllung dieses Traums, verwirklicht in gemeinsamen deutsch-polnischen Gesprächen und Vereinbarungen, gerade in dieser schwierigen Zeit – wenn der bedrohliche Schatten der russischen Barbarei über das Herz Europas fällt.

Ich erlaube mir dies zu sagen, obwohl ich kein Politiker bin. Obwohl ich ein Schriftsteller bin. Nur ein Schriftsteller von Populärromanen, ein literarischer Handwerker, habe ich jedoch heute, an diesem für mich besonderen Tag, den Mut, eine noch nähere, noch engere deutsch-polnische Zusammenarbeit zu fordern. Eine Zusammenarbeit, die historisch, kulturell, politisch, einfach nachbarschaftlich ist.

Zu diesem Appell ermutigt mich der Kulturpreis Schlesien, den ich heute erhalten habe, ein Preis, der an diejenigen verliehen wird, die die Kluft zwischen Polen und Deutschen überwinden. Diese Ehre ist mir heute zuteilgeworden und es ist mir ein Privileg, diese Worte zu sprechen, in denen ebenso viel Dankbarkeit wie Hoffnung auf eine bessere Zukunft für unsere Länder und Völker liegt.

Dr. Marek Krajewski

DR. MATTHIAS VON HÜLSEN

Kinderarzt, Mitgründer verschiedenster Musikfestivals in Norddeutschland und Mitgründer des Krzyżowa-Music-Festivals, das dem länderübergreifenden Austausch junger Musikerinnen und Musiker dient.

Pediatra, współzałożyciel licznych festiwali muzycznych w północnych Niemczech oraz współzałożyciel Festiwalu Krzyżowa-Music, który jest miejscem spotkań młodych muzyczek i muzyków z różnych zakątków świata.

Zeittafel zu Leben und Werk von Dr. Matthias von Hülsen

- 05.04.1943 geboren in Berlin
- 1943 — Bombentod der Eltern in Berlin
- 1943 - 1945 erste Jahre bei der Großmutter in Kreisau/Niederschlesien
- 1945 — Flucht nach Testorf in Ostholstein
- 1953 - 1958 Internate Carlsburg und Louisenlund
- 1963 — Abitur in Kassel
- 1964 - 1970 Studium der Humanmedizin in Hamburg
- 1969 — Eheschließung mit Dorothy von Hülsen, geb. von Moltke (3 Kinder)
- 1971 - 1977 Assistenzarzt am AK St. Georg und Kinderkrankenhaus Borgfelde in Hamburg - Aufbau einer neonatologischen Intensivstation
- 1977 - 1980 Oberarzt an der Universitätskinderklinik Tübingen
- 1981 - 2008 Niedergelassener Kinderarzt in Hamburg
- 1985 - 1994 Mitgründer und Vorstand des Schleswig-Holstein Musik Festivals - Etablierung und Leitung der Musikfeste auf dem Lande
- 1990 - 2013 Gründung und Leitungsfunktionen bei den Festspielen Mecklenburg-Vorpommern
- 1994 - 1995 Leitung International South African Classics and Jazz Festival gemeinsam mit Lord Yehudi Menuhin
- ab 1998 — unterschiedliche Gremienfunktionen bei der Kreisau Initiative e.V., der Stiftung Kreisau und der Freya von Moltke-Stiftung
- 2004 — Verdienstorden des Landes Mecklenburg-Vorpommern
- 2010 — Europäischer Kultur-Projekt-Preis mit den Festspielen Mecklenburg-Vorpommern
- 2013 — Gründung von Krzyżowa-Music gemeinsam mit Viviane Hagner
- 2015 — Erste Ausgabe von Krzyżowa-Music
- 2020 — Bundesverdienstkreuz am Bande
- 2023 — Neunte Ausgabe von Krzyżowa-Music. Auszeichnung von Krzyżowa-Music mit dem Lüneburger Hosenfeld-Szpilman Preis

Kalendarium życia i twórczości dra Matthiasa von Hülsena

- 05.04.1943 urodzony w Berlinie
- 1943 — śmierć rodziców podczas bombardowania w Berlinie
- 1943 - 1945 pierwsze trzy lata życia u babci w Krzyżowej/Dolny Śląsk
- 1945 — ucieczka do Testorf w Ostholstein
- 1953 - 1958 pobyty w internatach Carlsburg oraz Louisenlund
- 1963 — matura w Kassel
- 1964 - 1970 studia medyczne w Hamburgu
- 1969 — ślub z Dorothy von Hülsen, ur. von Moltke (3 dzieci)
- 1971 - 1977 lekarz asystent w szpitalu St. Georg oraz w szpitalu pediatrycznym Borgfelde w Hamburgu - budowa oddziału intensywnej opieki neonatologicznej
- 1977 - 1980 lekarz ordynator w Uniwersyteckim Szpitalu Dziecięcym w Tybindze
- 1981 - 2008 lekarz pediatra z własną praktyką w Hamburgu
- 1985 - 1994 współzałożyciel i członek zarządu Festiwalu Muzycznego Szlezwik-Holsztyn - popularyzacja oraz funkcje kierownicze festiwali muzycznych na prowincji
- 1990 - 2013 powołanie oraz funkcje kierownicze Festiwalu Muzycznego Meklemburgia-Pomorze Przednie
- 1994 - 1995 kierownictwo International South African Classics and Jazz Festival wspólnie z Lordem Yehudi Menuhinem
- od 1998 — liczne funkcje w gremiach Kreisau Initiative e.V., Fundacji Krzyżowa oraz Fundacji im. Freyi von Moltke
- 2004 — Order Zasługi Meklemburgii-Pomorza Przedniego
- 2010 — Europejska Nagroda Kultury dla Festiwalu Muzycznego Meklemburgia-Pomorze Przednie
- 2013 — powołanie Festiwalu Krzyżowa-Music wspólnie z Viviane Hagner
- 2015 — pierwsza edycja Festiwalu Krzyżowa-Music
- 2020 — Związkowy Krzyż Zasługi na Wstędze
- 2023 — dziewiąta edycja Festiwalu Krzyżowa-Music, wyróżnienie festiwalu Nagrodą im. Hosenfelda-Szpilmana miasta Lüneburg

LAUDATIO FÜR DR. MATTHIAS VON HÜLSEN

Brücken bauen soll der Kulturpreis Schlesien. Und die Kultur soll bei diesem Preis das vermittelnde und bestimmende Element sein. Begegnungen gehören dazu, Engagement, Austausch und Menschen, die sich nicht von politischen oder gesellschaftlichen Strömungen, Abgrenzungstendenzen oder Ressentiments leiten lassen, sondern an einer gemeinsamen Zukunft Europas in guter und stabiler Nachbarschaft arbeiten.

Zunächst möchte ich der diesjährigen Sonderpreisträgerin Karolina Kuszyk und den diesjährigen Hauptpreisträgern Dr. Marek Krajewski und Dr. Matthias von HülSEN sehr herzlich gratulieren.

Die Stiftung Niedersachsen wirkt an dem Kulturpreis Schlesien seit 2009 mit und möchte, wann immer es möglich ist, die Geschichte beider Länder und aus beiden Perspektiven auch in die nächste Generation tragen. Als europäische Regionalstiftung ist es eines unserer Anliegen, die Kultur mit unseren

Nachbarländern in einen ständigen Austausch zu bringen. Das kann nur gelingen, wenn viele Beteiligte aus den Regionen ihr Wissen und ihre Netzwerke zusammenbringen und miteinander auswählen, wer zum Botschafter ihrer gemeinsamen Ideen werden kann oder es schon ist und dafür sichtbar ausgezeichnet werden soll.

Das 20. Jahrhundert hat viele außergewöhnliche Biographien geschrieben. Zwei große Weltkriege, riesige Fluchtbewegungen durch ganz Europa und die Hoffnung auf Wieder-Annäherung prägen unzählige Lebensläufe. Am Leben von Matthias von HülSEN lässt sich das sehr gut zeigen: In Berlin 1943 geboren, verbrachte er frühe Kindheitsjahre in Kreisau, diesem so geschichtsträchtig aufgeladenen Ort. Die Bindung an Kreisau, das auch der Geburtsort seines Vaters ist, blieb bestehen und ließ Kreisau später zum Zentrum von Krzyżowa-Music werden.

Dass Musik eine so große Rolle im Leben des Kinderarztes spielt, hat seinen Ausgangspunkt wohl in seinen Studienjahren. Denn wer in einer Wohngemeinschaft mit Justus Frantz, Christoph Eschenbach und Eliza Hansen,

Professorin für Klavier und Cembalo an der Hamburger Musikhochschule, lebte, kann sich der Musik und ihrer verbindenden und begeisternden Wirkung nicht entziehen.

Seine berufliche Laufbahn hat den geschätzten Kinderarzt von Hamburg über Tübingen und wieder nach Hamburg geführt. Wie wichtig die Musik stets war, zeigt sich darin, dass Matthias von HülSEN Mitbegründer des Schleswig-Holstein Festivals und des Festivals Mecklenburg-Vorpommern war. In beiden hatte er Leitungsfunktionen inne und etablierte das Musikfest auf dem Lande. Seinen siebzigsten Geburtstag feierte Matthias von HülSEN in Kreisau, wo er seit 1998 unterschiedliche Gremienfunktionen bei der Kreisau Initiative e.V., der Stiftung Kreisau, und der Freya von Moltke-Stiftung, ausfüllte. Die Violinistin Viviane Hagner, die bei diesem Geburtstag zu Gast war, fand in Kreisau den idealen Ort, um ein Musikfestival nach dem Vorbild von Marlboro-Music aus Vermont zu gründen, was sie – gemeinsam mit von HülSEN – 2014 tat. Sie ist bis heute die künstlerische Leiterin von Krzyżowa-Music. Auch Marlboro-Music, das als Vorbild dient, ist mit Kreisau verbunden, denn sein Gründer der Pianist Rudolf Serkin hatte in Kreisau – vor seinem erzwungenen Exil – Förderung und Unterstützung erfahren.

© Geert Maciejewski

Diese auf den ersten Blick verschachtelte Geschichte wird auf den zweiten Blick eine folgerichtige, fast notwendige Entwicklung, bei der die Menschen, die an ein gemeinsames Europa glauben und seine Stärke in der Vielfalt seiner Kulturen sehen, ihre Botschaft immer weitertragen.

Lieber Herr von HülSEN, Sie haben nicht nur Ihr Wissen und Ihr Netzwerk, sondern darüber hinaus viel Zeit und Kraft in viele Foren des Austausches und des Brückenbaus gegeben und tun es heute noch. Das Programm von Krzyżowa-Music

2023 war wieder beeindruckend. Weltweit renommierte Musikerinnen und Musiker waren zu Gast, um mit vielen jungen Menschen Musik aus Kreisau für Europa zu machen. Und auch Ihr soziales Engagement ist seit dem Februar 2022 Teil des Krzyżowa-Music Festivals, denn den in Kreisau untergekommenen Flüchtlingen helfen Sie ebenfalls. Für die Musikerinnen und Musiker unter ihnen haben Sie „Musicians help Musicians“ gegründet.

Aus Sicht der Jury sind Sie damit der Inbegriff eines Europäers, der in beson-

derem Maße an einem Austausch über allen Grenzen hinweg mitwirkt.

Ich gratuliere Ihnen, lieber Herr Dr. von HülSEN, zur Verleihung des Kulturpreises Schlesien 2023 und danke Ihnen allen für Ihre Aufmerksamkeit!

Lavinia Francke
Generalsekretärin der Stiftung Niedersachsen

LAUDACJA DLA DRA MATTHIASA VON HÜLSENA

Nagroda Kulturalna Śląska ma służyć budowaniu mostów. Kultura natomiast ma być wyznacznikiem i elementem pojednawczym. To spotkania, zaangażowanie, wymiana oraz ludzie, którzy nie dając się ponieść nurtom politycznym czy społecznym, tendencjom rozdziałającym czy resentymentom, pracują nad wspólną przyszłością Europy w dobrym i stabilnym sąsiedztwie.

Na wstępie pragnę serdecznie pogratulować tegorocznej laureatce nagrody specjalnej Karolinie Kuszyk oraz tegorocznym laureatom nagrody głównej drowi Markowi Krajewskiemu i drowi Matthiasowi von Hülsenowi.

Celem Fundacji Dolnej Saksonii, od 2009 r. zaangażowanej w Nagrodę Kulturalną Śląska, jest przybliżanie następnym pokoleniom historii obu krajów z obu perspektyw. Naszym zadaniem, jako europejskiej fundacji regionalnej, jest zaangażowanie na rzecz stałej wymiany kulturalnej między sąsiadującymi krajami. Jest to możliwe jedynie wtedy, gdy liczni interesariusze z obu regionów połączą swoją wiedzę oraz sieci kontaktów by razem wybrać ambasadora ich wspólnej idei lub wyróżnić już istniejącego.

XX wiek jest autorem wielu niezwykłych biografii. Dwie wielkie wojny światowe, ogromne ruchy przesiedleńcze w całej Europie oraz nadzieja na ponowne zbliżenie ukształtowały niezliczone biografie. Życie Matthiasa von Hülsena bardzo dobrze to ilustruje: urodzony w Berlinie w 1943 roku spędził wczesne lata dzieciństwa w Krzyżowej, miejscowości przesiąkniętej historią. Więzy z Krzyżową, która jest również

miejszem narodzin jego ojca, pozostały i przyczyniły się do wyboru tej lokalizacji jako centrum Festiwalu Krzyżowa-Music.

Fakt, że muzyka odgrywa tak dużą rolę w życiu pedytry, prawdopodobnie ma swój punkt wyjścia w czasie jego studiów. Każdy, kto zamieszkiwał wspólne lokum z Justusem Frantzem, Christophem Eschenbachem i Elizą Hansen, profesorką gry na fortepianie i klawesynie w Akademii Muzycznej w Hamburgu, nie może uwolnić się od jednoczących i inspirujących wpływów muzyki.

Kariera zawodowa zaprowadziła cenionego pedytry z Hamburga do Tybingi i z powrotem do Hamburga. O tym, jak zawsze ważna była dla niego muzyka, świadczy fakt, że Matthias von Hülsen jest współzałożycielem festiwalu w Szlezewiku-Holsztynie i festiwalu w Meklemburgii-Pomorzu Przednim. Zajmował stanowiska kierownicze w obu i rozbudował festiwal muzyczny na prowincji. Od 1998 roku piastował różne funkcje w gremiach Kreisau Initiative, Fundacji „Krzyżowa” dla Porozumienia Europejskiego oraz Fundacji im. Freyi von Moltke. Matthias von Hülsen swoje siedemdziesiąte urodziny obchodził w Krzyżowej. Skrzypaczka, Viviane Hagner, obecna na uroczystości urodzinowej, uznała Krzyżową za idealną lokalizację festiwalu muzycznego na wzór Festiwalu Marlboro Music z Vermontu. Razem zainicjowali Festiwal w 2014 roku. Do dziś pełni ona funkcję dyrektorki artystycznej Festiwalu Krzyżowa-Music. Festiwal Marlboro-Music służący jako pierwowzór, jest również związany z Krzyżową. Przed uda-

niem się na przymusową emigrację jego założyciel, pianista Rudolf Serkin, doświadczył w Krzyżowej wsparcia i pomocy.

Ta, na pierwszy rzut oka, zawiła historia przybiera logiczne, niemal konieczne kontury. Ludzie wierzący we wspólną Europę i widzący jej siłę leżącą w różnorodności kultur nieustannie przekazują dalej jej przesłanie.

Drogi Panie drze von Hülsenie, poświęcił Pan nie tylko swoją wiedzę i sieć kontaktów, ale także czas i energię na wspieranie wymiany i budowanie mostów. Do dziś kontynuuje Pan swoje zaangażowanie. Również tegoroczny program Festiwalu Krzyżowa-Music był imponujący. Muzyczki i muzycy o światowej renomie wraz z wieloma młodymi ludźmi tworzyli muzykę w Krzyżowej dla Europy. Od lutego 2022 roku zaangażowanie społeczne jest również elementem Festiwalu Krzyżowa-Music. Dla muzyczek i muzyków wśród uchodźców, którzy w Krzyżowej znaleźli schronienie, założył Pan „Muzycy pomagają muzykom”.

Dla członków Kapituły Nagrody jest Pan uosobieniem Europejczyka, szczególnie zaangażowanego w wymianę ponad granicami.

Gratuluję Panu, drogi Panie drze von Hülsenie, wyróżnienia Nagrodą Kulturalną Śląska 2023 i dziękuję wszystkim za uwagę!

Lavinia Francke
Sekretarz Generalna Fundacji Dolnej Saksonii

Viviane Hagner und ihre Musikerinnen und Musiker auf dem Weg zum Konzert
Viviane Hagner oraz jej muzyczki i muzycy w drodze na koncert

Viviane Hagner und Matthias von Hülsen nach dem Abschlusskonzert 2021 in Kreisau
Viviane Hagner i Matthias von Hülsen po koncercie kończącym sezon w 2021 r. w Krzyżowej

© Geert Maciejewski

*Dr. Matthias von Hülsen und Viviane Hagner beim Kammermusikfestival Krzyżowa-Music 2021 in Kreisau
Dr Matthias von Hülsen
und Viviane Hagner
podczas Festiwalu
Krzyżowa-Music w
2021 r. w Krzyżowej*

DANKSAGUNG

Ehrlich gesagt ist es mir unangenehm, als Einzelner mit dem Kulturpreis Schlesien für etwas ausgezeichnet zu werden, das gemeinschaftlicher nicht sein kann, als es das Kammermusikfestival Krzyżowa-Music ist. Zum einen setzt Kammermusik, die gleichberechtigtes Musizieren und das Hören aufeinander als Grundlage hat, eine funktionierende Gemeinschaft voraus und zum anderen ist Krzyżowa-Music nicht eine Idee von mir gewesen, sondern eine Vision der Geigerin Viviane Hagner, als sie den Ort Krzyżowa/Kreisau anlässlich meines 70. Geburtstages kennen und lieben gelernt hatte. Sie hatte Krzyżowa/Kreisau dabei als idealen Platz dafür erkannt, die ins amerikanische Exil nach Marlboro verpflanzte und dort weiter entwickelte europäische Kammermusiktradition, als „Music for Europe“ auf den alten Kontinent zurückzuholen.

Durch das Zusammenspiel der Stiftung Kreisau für Europäische Verständigung mit der Freya von Moltke-Stiftung, der Kreisau-Initiative und mit einer um Viviane Hagner als künstlerischer Leiterin versammelten „Faculty“ bedeutender Musikerinnen und Musiker unserer Zeit, ist inzwischen mit hunderten von aktiven und ehemaligen jungen Teilnehmerinnen und Teilnehmern aus aller Welt ein Workshop-Festival mit einem beachtlichen internationalen Standing entstanden.

Und nicht nur das: Inspiriert vom Genius Loci wird einerseits auf höchstmöglichem Niveau musiziert und andererseits wird auch darüber nachgedacht und diskutiert, mit welchen Mitteln Musikschaffende einen Beitrag zur Befriedung unserer zerklüfteten Welt leisten können. Diese Botschaft tragen sie nun in Konzerten und als von Krzyżowa geprägte Künstlerpersönlichkeiten nach Niederschlesien, Polen, Deutschland und in die ganze Welt.

Dabei werde ich offensichtlich als treibende Kraft wahrgenommen, als derjenige, der die Geldgeber überzeugen muss und als jemand der durch langjährige Gremienarbeit mit Krzyżowa/Kreisau verwachsen und ursprünglich auch familiär verbunden ist. In Schleswig-Holstein und Mecklenburg-Vorpommern konnte ich Erfahrungen in der Gründung und Durchführung von Musikfestivals sammeln, als Voraussetzung dafür das Wagnis einzugehen, Viviane Hagners Visionen in Schlesien Wirklichkeit werden zu lassen. Und da meine Eltern Niederschlesier waren, habe ich mich auch immer als ein solcher gefühlt. Und als deutscher Schlesier miterleben und mitgestalten zu dürfen, dass es im jetzt polnischen Schlesien ein dem europäischen Gedanken gewidmetes, internationales Musikfestival gibt, das empfinde ich als ein großes Geschenk.

Wenn ich mich einen Moment lang einmal als so etwas wie die Unruhe im Uhrwerk der komplexen Krzyżowa-Kreisau-Welt verstehen darf, dann nehme ich mit diesem Bild im Herzen den Kulturpreis Schlesien gerne stellvertretend für alle diejenigen an, die Krzyżowa-Kreisau-Welt gestalten und ermöglichen. Und das ist eine sehr große Gemeinschaft, der ich die Ehre und Freude habe, angehören zu dürfen.

Dr. Matthias von Hülsen

PODZIĘKOWANIA

Muszę szczerze przyznać, że czuję się niezręcznie. Wyróżniono mnie Nagrodą Kulturalną Śląska za dzieło nad wyraz wspólnotowe, jakim jest festiwal muzyki kameralnej Krzyżowa-Music. Założeniem muzyki kameralnej, której podstawą są równorzędnie muzykowanie jak i słuchanie siebie nawzajem, jest funkcjonująca wspólnota. A stworzenie Festiwalu Krzyżowa-Music nie było moim pomysłem, ale wizją skrzypaczki Viviane Hagner, która będąc w Krzyżowej z okazji moich 70. urodzin poznała to miejsce i pokochała je. Uznała bowiem Krzyżową za idealne miejsce do przywrócenia na stary kontynent tradycji festiwalu muzyki kameralnej przeniesionej do Marlboro i tam rozwijanej w postaci „Music for Europe“.

Dzięki współpracy Fundacji „Krzyżowa” dla Porozumienia Europejskiego z Fundacją im. Freyi von Moltke, Kreisau Initiative oraz całym „Faculty” znaczących muzyków i muzyczek skupionych wokół Viviane Hagner jako dyrektorki artystycznej, powstał festiwal o charakterze warsztatowym zdobywając międzynarodową

renomę jak i liczne grono aktywnych oraz byłych młodych uczestniczek i uczestników z całego świata. Ponadto nie tylko muzykę, inspirowaną Genius Loci, tworzy się tu na najwyższym poziomie. Nie brakuje tutaj również miejsc do rozważań oraz dyskusji na temat tego, w jaki sposób muzyczki i muzycy mogą przyczynić się do scalenia naszego podzielonego świata.

Najwyraźniej postrzegany jestem jako siła napędowa całego przedsięwzięcia. Jako ten, który musi przekonać darczyńców oraz jako ktoś, kto przez wiele lat pracy w gremiach zrósł się z tym miejscem, z którym pierwotnie łączyły go również więzi rodzinne. W Szlezwiku-Holsztynie i Meklemburgii-Pomorzu Przednim zdobyłem doświadczenie w zakładaniu i prowadzeniu festiwalu muzycznych, co było warunkiem wstępnym do podjęcia ryzyka jakim było wcielenie w życie wizji Viviane Hagner na Śląsku. A ponieważ moi rodzice byli Dolnoślązakami, zawsze czułem się również jednym z nich. To, że mogę doświadczać i współkształtować międzynarodowy festiwal muzyczny poświęcony europejskiej idei na obecnie polskim Śląsku traktuję ja, niemiecki Ślązak, jako dar.

A jeśli mogę przez chwilę ujrzeć siebie, jako coś w rodzaju niespokojnego elementu w złożonym mechanizmie, jakim jest świat Krzyżowej-Kreisau, to mając ten obraz w sercu z radością przyjmuję Nagrodę Kulturalną Śląska w imieniu wszystkich, którzy kształtują i współtworzą ten świat Krzyżowej-Kreisau. A jest to bardzo liczna społeczność, do której mam zaszczyt i przyjemność należeć.

dr Matthias von Hülsen

© Matthias Wehnert

KAROLINA KUSZYK

Autorin, Literaturübersetzerin und Lehrbeauftragte. Ihr Buch *In den Häusern der anderen (Poniemieckie*, Czarne Verlag 2019) löste in Polen eine lebhafte Diskussion über den Umgang mit den deutschen Hinterlassenschaften aus.

Autorka, tłumaczka, wykładowczyni. Jej książka *Poniemieckie* (wyd. Czarne 2019) wywołała w Polsce ożywioną dyskusję na temat tego, jak poradzić sobie z niemieckim dziedzictwem.

Kalendarium życia i twórczości Karoliny Kuszyk

- 04.07.1977 urodzona w Legnicy
- 1996 - 2003 studia polonistyki oraz germanistyki w Kolegium Międzydziedzinowych Indywidualnych Studiów Humanistycznych i Społecznych (dawniej: Kolegium Międzywydziałowych Indywidualnych Studiów Humanistycznych) na Uniwersytecie Warszawskim
- od 2001 — autorka i tłumaczka, współpraca z m.in. Ch. Links Verlag (Aufbau Verlag), Wydawnictwem Czarne, Zeit Online, Deutschlandfunk Kultur, Tagesspiegel Berlin, Tygodnikiem Powszechnym, Le Monde Diplomatique Polska, Notesem Wydawniczym, Goethe Institut Warszawa, Cosmo Radio RBB
- 2004 - 2005 stypendium naukowe DAAD na Wolnym Uniwersytecie w Berlinie
- 2008 — translator in residence w Domu Tłumacza Looren, Szwajcaria
- 2009 - 2010 studia podyplomowe na kierunku: trener i coach kompetencji międzykulturowych, Artop Institut, Uniwersytet Humboldtów w Berlinie
- od 2010 — trenerka kompetencji międzykulturowych w kontekście polsko-niemieckich relacji zawodowych
- 2010 - 2012 współpraca ze wschodnioeuropejskim portalem informacyjnym n-ost e.V. oraz z Federalną Centralą Kształcenia Obywatelskiego
- 2014 - 2017 wykładowczyni akademicka na wydziale kulturoznawstwa Uniwersytetu Viadrina we Frankfurcie nad Odrą
- 2019 — Nagroda Legnicka Książka Roku za książkę „Poniemieckie”
- 2020 — Nagroda im. Arthura Kronthala za książkę „Poniemieckie”
- 2023 — Nagroda Festiwalu Literatury w Miśni za książkę „In den Häusern der anderen” (oryg. „Poniemieckie”)
- od 2023 — doradczyni w Centrum Dokumentacji Ucieczka, Wypędzenie, Pojednanie w Berlinie

Zeittafel zu Leben und Werk von Karolina Kuszyk

- 04.07.1977 geboren in Legnica
- 1996 - 2003 Studium der polnischen Philologie und der Germanistik am Kollegium MISH (Interfakultatives Humanistisches Individualstudium) an der Universität Warschau
- seit 2001 — freie Autorin und Übersetzerin, u. a. bei Ch. Links Verlag (Aufbau Verlag), Wydawnictwo Czarne, Zeit Online, Deutschlandfunk Kultur, Tagesspiegel Berlin, Tygodnik Powszechny, Le Monde Diplomatique Polska, Notes Wydawniczy, Goethe Institut Warschau, Cosmo Radio RBB
- 2004 - 2005 DAAD-Forschungsstipendium an der Freien Universität Berlin
- 2008 — Translator in residence im Übersetzerhaus Looren, Schweiz
- 2009 - 2010 berufsbegleitendes Aufbaustudium: Trainerin und Coach für interkulturelle Kompetenzen, Artop Institut, Humboldt-Universität Berlin
- seit 2010 — Trainerin für interkulturelle Kompetenzen im deutsch-polnischen Berufskontext
- 2010 - 2012 Zusammenarbeit mit dem osteuropäischen Nachrichtenportal n-ost e.V. und der Bundeszentrale für politische Bildung
- 2014 - 2017 Lehrbeauftragte an der kulturwissenschaftlichen Fakultät der Europa-Universität Viadrina in Frankfurt (Oder)
- 2019 — Liegnitzer Buch des Jahres für „In den Häusern der anderen”
- 2020 — Arthur-Kronthal-Preis für „In den Häusern der anderen”
- 2023 — Literaturfest-Preis Meißen für „Poniemieckie”
- seit 2023 — Vermittlerin im Dokumentationszentrum Flucht, Vertreibung, Versöhnung in Berlin

© Grzegorz Litynski

LAUDATIO FÜR KAROLINA KUSZYK

Was passiert mit Dingen, die zurückbleiben? Wie wirken Objekte der Vergangenheit auf uns? Welche Geschichten erzählen sie, wie füllen sie unser Leben und beeinflussen unsere Wahrnehmung? Es sind jene Dinge, die Karolina Kuszyk ins Zentrum ihres Buches „In den Häusern der anderen“ stellt. Aus dieser ungewöhnlichen Perspektive begibt sie sich auf eine beinahe archäo-

logische Spurensuche dorthin, wo die Deutschen bis 1945 lebten und wo heute Polen ist. Was von der deutschen Vorkriegsgesellschaft übrig blieb, sind zumeist Dinge des Alltags wie Tassen, Bilder, Stühle, Küchenutensilien oder auch Häuser – als stumme Zeugen der Abwesenheit ihrer Vorbesitzer. Die Polen bezeichnen sie als „Nachdeutsch“ („Poniemieckie“) – ein Begriff, der sich

im polnischen Sprachgebrauch längst verselbständigt hat und den Karolina Kuszyk zu dem sehr treffenden Titel ihrer polnischen Buchausgabe gewählt hat.

Es ist ein schwieriges Erbe, ein teilweise noch unerforschtes Terrain, das Kuszyk behutsam und einfühlsam erkundet. Mit stets wachem Auge, einer leichten Feder, mit subtilem Humor und zugleich präzise

und mit wissenschaftlicher Genauigkeit fördert sie Alltägliches zutage, das in Familiengeschichten und Erinnerungen verborgen ist. Auch in ihren eigenen. Denn das Buch ist auch eine Wanderung auf den Spuren ihrer Kindheits- und Familiengeschichte, die ihre Wurzeln in Schlesien hat. Hierher sind nach dem Krieg ihre Großeltern mütterlicherseits aus Großpolen eigewandert und väterlicherseits aus Lemberg „repatriiert“ worden. In ihrer Geburtsstadt Liegnitz wurden die Spuren der deutschen Vergangenheit erst nach und nach für sie sichtbar: in Beschriftungen auf altem Geschirr im Keller ihrer Großeltern oder in Form alter Firmennamen, die der abfallende Häuserputz wieder preisgab. Diese Entdeckungen lösten Unbehagen aus, machten sie aber auch neugierig.

Diese Neugier trug zu ihrer Berufswahl bei. Nach dem Studium der polnischen Philologie und Germanistik an der Universität Warschau absolvierte sie an der Humboldt-Universität zu Berlin eine Ausbildung zur Trainerin und Coach für interkulturelle Kompetenzen, die sie im deutsch-polnischen Kontext einsetzt. Sie arbeitete als freie Autorin und Übersetzerin mit verschiedenen Verlagen und Medien zusammen und übernahm außerdem Lehraufträge an der Europa-Universität Viadrina in Frankfurt (Oder). Seit Kurzem verstärkt sie nun das Team des Dokumentationszentrums Flucht, Vertreibung, Versöhnung in Berlin. Ihr Interesse und Engagement für das deutsch-polnische Verhältnis führten sie immer wieder

in die Heimat zurück. Sie fing an, Fragen zu stellen, genau zuzuhören, mit großer Akribie Erinnerungen und Eindrücke von Menschen zu sammeln.

Wie wird aus dem Fremden Eigenes? Aufmerksam und zugewandt lässt Kuszyk in ihrem Buch viele Stimmen zu Wort kommen, aus denen sich nach und nach ein lebendiges Bild einer zerrissenen Landschaft zusammensetzt, in der fremdes Erbe negiert, getilgt, angenommen oder auch zum Teil einer neuen Geschichte wurde. Anhand der „Biografie“ der Dinge gelingt es der Autorin, ein facettenreiches Bild der polnischen Nachkriegsgesellschaft einzufangen, die fernab nationaler Narrative und politischer Ideologien im Alltag Aneignungsprozesse gestaltet und durchlebt hat und nach und nach die deutsche Vergangenheit „zähmt“ und annimmt.

Karolina Kuszyk ist ein Erstlingswerk gelungen, das den Leserinnen und Lesern einen gänzlich neuen Blick auf die deutsch-polnische Beziehungsgeschichte eröffnet. Es steckt voller Beobachtungen, Begegnungen, Anekdoten, fesselt durch seinen pointierten Erzählstil und die wunderbar lebendige Sprache: Es ist eine Lektüre, die man nicht aus der Hand legen möchte. Und dabei ist „In Häusern der anderen“ viel mehr als ein unglaublich

spannendes Buch. Kuszyk fügt der Kulturgeschichte des modernen Polens und auch Deutschlands eine bisher kaum bekannte und doch wesentliche Facette hinzu und wie nebenbei gelingt ihr das, um was sich so viele politische und gesellschaftliche Initiativen bemühen: das Handeln und Fühlen der Anderen begreiflich und nachvollziehbar zu machen. Damit leistet sie einen bedeutenden Beitrag zur deutsch-polnischen Verständigung in einem vereinten Europa, einem Europa, das sich angesichts der zerstörerischen russischen Invasion auf die Ukraine heute wieder mit Fragen konfrontiert sieht, die man längst als der Vergangenheit zugehörig betrachtete. In diesem Sinne ist „In Häusern der Anderen“ aktuell und wegweisend. Der Kulturpreis Schlesien des Landes Niedersachsen würdigt heute diese kluge junge Stimme, die leise, aber eindringlich ist, die aus der Vergangenheit schöpft und in die Zukunft blickt.

Dr. Agnieszka Gąsior

LAUDACJA DLA KAROLINY KUSZYK

Co dzieje się z rzeczami, które pozostawiono? Czym są dla nas przedmioty z przeszłości? Jakie historie opowiadają, jakie miejsce zajmują w naszym życiu, w jaki sposób wpływają na naszą percepcję? Dla Karoliny Kuszyk pytania te mają centralne znaczenie. Autorka książki "Poniemieckie" wyrusza z tą niecodzienną perspektywą na niemal archeologiczne poszukiwania tam, gdzie do 1945 roku mieszkali Niemcy, a gdzie dziś jest Polska. To, co pozostało po przedwojennym niemieckim społeczeństwie, to głównie przedmioty codziennego użytku. To filiżanki, obrazy, krzesła, naczynia kuchenne, a nawet domy - niemi świadkowie nieobecności ich poprzednich właścicieli. Polacy nazywają je "poniemieckimi" - termin, który już dawno przyjął się w języku polskim i który Karolina Kuszyk wybrała

jako bardzo trafny tytuł swojego polskiego wydania książki.

To trudne dziedzictwo, częściowo niezbadany teren, który Kuszyk eksploruje ostrożnie i z wyczuciem. Czujnym okiem, lekkim piórem, z subtelnym humorem, a jednocześnie precyzyjnie i z naukową dokładnością odkrywa codzienność ukrytą w rodzinnych historiach i wspomnieniach. Także w jej własnych. Gdyż ta książka to także spacer śladami jej dzieciństwa i rodzinnej historii, która ma swoje korzenie na Śląsku. Jej dziadkowie ze strony matki przybyli tu po wojnie z Wielkopolski, a dziadkowie ze strony ojca zostali "repatriowani" ze Lwowa. W jej rodzinnym mieście Legnicy ślady niemieckiej przeszłości dopiero stopniowo stawały się dla niej widoczne: to napisy na sta-

rych naczyniach w piwnicy jej dziadków lub nazwy starych zakładów na ścianach budynków, które uwidocznił odpadający tynk. Odkrycia te wywołały niepokój, ale i zaniepokojenie.

Ta ciekawość przyczyniła się do wyboru zawodu. Po ukończeniu polonistyki oraz germanistyki na Uniwersytecie Warszawskim, szkoliła się jako trener i coach umiejętności międzykulturowych na Uniwersytecie Humboldta w Berlinie, które wykorzystuje w kontekście polsko-niemieckim. Pracowała jako niezależna publicystka i tłumaczka dla różnych wydawnictw i mediów, a także prowadziła zajęcia na Uniwersytecie Europejskim Viadrina we Frankfurcie nad Odrą. Niedawno dołączyła do zespołu Centrum Dokumentacji Ucieczka, Wypędzenie,

Pojednanie w Berlinie. Jej zainteresowanie i zaangażowanie w stosunki polsko-niemieckie sprawiły, że wielokrotnie powracała do ojczyzny. Zaczęła zadawać pytania, uważnie słuchać, z wielką skrupulatnością zbierać wspomnienia i wrażenia ludzi.

Jak to, co obce, staje się własne? W swojej książce Kuszyk w sposób uważny i przystępny pozwala wypowiedzieć się wielu głosom. Z tych opowieści stopniowo wyłania się żywy obraz rozdartego krajobrazu, w którym to obce dziedzictwo zostało zanegowane, wymazane, zaakceptowane lub też stało się częścią nowej historii. Za pomocą "biografii" rzeczy autorce udaje się uchwycić wieloaspektowy obraz polskiego powojennego społeczeństwa, które z dala od narodowych narracji i politycznych ideologii kształtowało i przeżywało procesy

zawłaszczania w codziennym życiu oraz stopniowo "oswajało" i akceptowało niemiecką przeszłość.

W swojej debiutanckiej książce Karolinie Kuszyk udało się przedstawić czytelnikom zupełnie nowy punkt widzenia na historię stosunków polsko-niemieckich. To książka pełna obserwacji, spotkań, anegdot, urzekająca wnikliwym stylem narracji i cudownie żywym językiem: to lektura, której nie chce się odłożyć.

A jednak "Poniemieckie" to znacznie więcej niż niezwykle pasjonująca książka. Kuszyk wnosi do historii kultury współczesnej Polski i Niemiec mało znany, a jednak istotny aspekt i jakby mimochodem udaje jej się to, do czego

dąży tak wiele inicjatyw politycznych i społecznych: uczynić działania i uczucia innych zrozumiałymi i klarownymi. W ten sposób Laureatka wnosi znaczący wkład w polsko-niemieckie porozumienie w zjednoczonej Europie. Europie, która w obliczu niszczycielskiej rosyjskiej inwazji na Ukrainę ponownie staje dziś przed pytaniami, które przez długi czas uważano za należące do przeszłości. W tym sensie książka "Poniemieckie" jest aktualna, wręcz prekursorska. Nagroda Kulturalna Śląska Kraju Związkowego Dolnej Saksonii honoruje dziś ten mądry młody głos. Cichy, lecz nieustępliwy, który czerpiąc z przeszłości patrzy w przyszłość.

dr Agnieszka Gąsior

Karolina Kuszyk und
Mateusz Hartwich, Lite-
raturtage an der Neisse,
Görlitz
Karolina Kuszyk
i Mateusz Hartwich, Dni
Literatury na Nysie,
Zgorzelec

PODZIĘKOWANIA

Szanowni Państwo,

przyjmuję Nagrodę Kulturalną Śląska z wielką radością i wzruszeniem.

Dolny Śląsk, moja rodzinna okolica, w której swoje i obce to różne oblicza tego samego, nie przestaje mnie oczarowywać. Odkąd pamiętam, towarzyszyło mi przeświadczenie – które dzieli ze mną wielu mieszkańców tych stron – , że urodziłam się w krainie tajemniczej i wciąż nie do końca poznanej. Fascynują mnie zarówno niemieckie i żydowskie ślady, których nie sposób już wymazać z refleksji o tutejszym krajobrazie, jak i odwaga i determinacja ludzi, którzy przyjechali tu w pierwszych latach po wojnie i zaczęli nowe życie na zrębach obcego. Na poniemieckim.

Poniemieckie były na ziemiach zachodnich i północnych domy, cmentarze, talerze, szafy, skrzynki na listy, atlasy anatomiczne i obrazy z Aniołem Stróżem. To słowo, które niesie ze sobą wiele znaczeń, ale i wiele upraszcza. Dla mnie i moich rówieśników – wnuków przesiedleńców ze Wschodu i osadników – było to słowo o zagadkowym uroku. Samo jego wypowiedzianie działało jak zaklęcie, przywoływało głęboko zasypane, ukryte światy. Prowokowało do pytań o „innych”. Wielu z nas było za pan brat z poniemieckimi rzeczami, jeszcze zanim poznało pierwszych w swoim życiu Niemców. Historyk Gregor Thum sformułował tezę, że po traumatycznych doświadczeniach wojennych ponowne zbliżenie Polaków do Niemców rozpoczęło się właśnie od owych poniemieckich przedmiotów. Zgadza się z nim. Przedmioty zrobiły coś z ludźmi: powoli, niepostrzeżenie, niejako potajemnie przygotowywały ich do dialogu z „innymi”.

Lista osób, którym chciałabym podziękować, jest długa. Nie sposób wymienić teraz wszystkich, którym składałam podziękowania w posłowiei mojej książki. Dzisiaj chciałabym szczególnie podziękować Bernhardowi Hartmannowi, który ze znajomością tematu i wyczuciem językowym przełożył mój tekst na niemiecki. Dziękuję również wydawnictwu Ch. Links za otwartość i nieustraszonosć, które trzeba mieć, jeśli postana-

wia się włączyć do programu debiutancką książkę nieznanej w Niemczech polskiej autorki. Wydawnictwu dziękuję również za tytuł niemieckiego przekładu Poniemieckiego: In den Häusern der anderen. Czytelnikom i Czytelniczkom dziękuję za ich zainteresowanie perspektywą ludzi, dla których poniemieckie było i jest niezbywalnym elementem codzienności oraz za to, że dzielą się ze mną swoimi poruszającymi historiami rodzinnymi.

Dziękuję Jury Nagrody Kulturalnej Śląska Kraju Związkowego Dolnej Saksonii za uhonorowanie mojej pracy. To dla mnie wielki zaszczyt, dzielić dziś podium z Laureatami Nagrody Głównej, doktorem Markiem Krajewskim oraz doktorem Matthiasem von Hülsenem. Obu Laureatom gratuluję z całego serca.

Karolina Kuszyk

DANKSAGUNG

Sehr geehrte Damen und Herren,

mit großer Freude und Rührung nehme ich den Kulturpreis Schlesien entgegen.

Meine Heimat Niederschlesien fesselt mich immer wieder aufs Neue. Durch den Umstand, dass das Eigene und das Fremde hier zwei Gesichter Ein und Desselben sind, habe ich, wie viele Niederschlesierinnen und Niederschlesier oft das Gefühl, in eine geheimnisvolle, nicht ganz erschlossene Landschaft hineingeboren zu sein. Mich fasziniert die nicht mehr wegzu-denkende Präsenz von deutschen und jüdischen Spuren und auch der Mut derjenigen, die in den ersten Nachkriegsjahren hierherkamen und auf fremdem Grund und Boden ein neues Lebenskapitel begannen. Mitten im Poniemieckie.

Poniemieckie, ehemals Deutsch, sind in West- und Nordpolen Häuser, Friedhöfe, Teller, Schränke, Briefkästen, Anatomie-atlanten und Schutzengelbilder. Poniemieckie ist ein Wort, das Einiges mitteilt, aber auch Vieles verharmlost und verdrängt. Für mich und meine Altersgenossen, für die Enkelkinder von Umsiedlern und Zwangsumgesiedelten versprühte es einen rätselhaften Charme. Allein das Aussprechen des Wortes poniemieckie wirkte wie ein Zauberspruch, der verschüttete, verborgene Welten zu erschließen vermochte. Gleichzeitig provozierte es Fragen nach „den Anderen”. Viele von uns kannten bereits ehemals deutsche Dinge bevor sie Menschen aus Deutschland kennenlernen konnten. Der Historiker Gregor Thum riskierte sogar die These, dass die Wiedernäherung der Polen an die Deutschen nach den traumatischen Erfahrungen des Zweiten Weltkriegs mit jenen Gegenständen aus deutscher Zeit begonnen hat. Er hatte Recht. Die Gegenstände haben etwas mit den Menschen gemacht: sie haben sie langsam, unmerklich, im Verborgenen auf den Dialog mit „den Anderen” vorbereitet.

Die Liste von Menschen, denen ich danken möchte, ist lang – und befindet sich im Nachwort meines Buches. Alle kann ich jetzt nicht erwähnen, ich möchte mich aber heute vor allem bei Bernhard Hartmann bedanken, der mein Buch mit viel Fingerspitzengefühl ins Deutsche übersetzt hat. Bei meinem deutschen Verlag Ch. Links bedanke ich mich für seine Offenheit und ein Stück Abenteuerlust, die zwingend dazu gehört, wenn man beschließt, den Erstling einer in Deutschland unbekannten polnischen Autorin ins Verlagsprogramm aufzunehmen, und auch für den Titel der deutschen Ausgabe: „In den Häusern der anderen”. Bei allen Leserinnen und Lesern bedanke ich mich für ihr Interesse an der Perspektive derjenigen, für die poniemieckie ihr täglich Brot war – und für ihre bewegendenden Familiengeschichten.

Bei der Jury des Kulturpreises Schlesien des Landes Niedersachsen bedanke ich mich für die Wertschätzung meiner Arbeit. Es ist mir eine große Ehre, die Bühne mit den Gewinnern des Hauptpreises, Dr. Marek Krajewski und Dr. Matthias von Hülsen, zu teilen. Beiden möchte ich sehr herzlich gratulieren.

Karolina Kuszyk

DIE BISHERIGEN PREISTRÄGERINNEN UND PREISTRÄGER

DOTYCHCZASOWE LAUREATKI I DOTYCHCZASOWI LAUREACI

Hauptpreis Nagroda Główna

1977 Hans Lipinski Gottersdorf, Schriftsteller **pisarz** **1978** Horst Bienek, Schriftsteller **pisarz** **1979** Herbert Volwahsen, Bildhauer **rzeźbiarz** **1980** Günter Bialas, Komponist **kompozytor** **1981** Leonie Ossowski, Schriftstellerin **pisarka** **1982** Alexander Camaro, Maler **malarz** **1983** Hans Model, Glasgestalter **rzeźbiarz w szkłe** **1984** Gerhard Schwarz, Komponist **kompozytor** **1985** Hans Jatzlau, Maler **malarz** **1986** Dagmar Nick, Schriftstellerin **pisarka** **1987** Heino Schubert, Komponist **kompozytor** **1988** Karlheinz Goedtke, Bildhauer **rzeźbiarz** **1989** Herbert Aulich, Maler und Grafiker **malarz i grafik** **1990** Markus von Gosen, Maler und Grafiker **malarz i grafik** **1991** Heinz Piontek, Schriftsteller **pisarz** **1992** Georg Katzer, Komponist **kompozytor** **1993** Lothar Quinte, Maler **malarz** **1994** Tadeusz Różewicz, Schriftsteller **pisarz** **1995** Kurt Masur, Dirigent **dyrygent** **1996** Fritz Stern, Historiker **historyk** **1997** Henryk Mikołaj Górecki, Komponist **kompozytor** **1998** Urszula Kozioł, Lyrikerin **poetka** **1999** Janosch, Schriftsteller und Maler **pisarz i malarz** **2000** Christoph Eschenbach, Dirigent **dyrygent** **2001** Sigmar Polke, Maler **malarz** | Franciszek Pieczka, Schauspieler **aktor** | Alfons Nossol, Erzbischof **arcybiskup** | Peter H. Neumann, Lyriker **poeta** **2002** Dietrich Erdmann, Komponist **kompozytor** | Józef Hałas, Maler **malarz** | Heinrich Trierenberg, Schriftsteller **pisarz** | Paweł Mykietyn, Komponist **kompozytor** **2003** Dieter Hildebrandt, Kabarettist **artysta kabaretu** | Norbert Honsza, Germanist **germanista** | Horst Fuhrmann, Historiker **historyk** | Olga Tokarczuk, Schriftstellerin **pisarka** **2004** Karl Dedecius, Übersetzer und Herausgeber – tłumacz i wydawca | Jan Harasimowicz, Kunst- und Kulturhistoriker **historyk kultury i sztuki** **2005** Angelika Marsch, Wissenschaftlerin **naukowiec** | Tadeusz Kijonka, Lyriker **poeta** **2006** Siegbert Amler, Bildhauer und Maler **rzeźbiarz i malarz** | Małgorzata Dajewska, Glasgestalterin **rzeźbiarka w szkłe** **2007** Renata Schumann, Schriftstellerin **pisarka** | Jan Miodek, Philologe **filolog** **2008** Anna Malicka Zamorska, Bildhauerin **rzeźbiarka** Hubert Unverricht, Musikwissenschaftler **muzykolog** **2009** Rotraud Schöne, Schriftstellerin **pisarka** | Jerzy Ilkosz, Kunsthistoriker **historyk sztuki** **2010** Ewa Michnik, Dirigentin **dyrygentka** | Arno Herzig, Historiker **historyk** **2011** Matthias Kneip, Schriftsteller **pisarz** | Stanisław Wysocki, Bildhauer **rzeźbiarz** **2012** Ute Badura, Regisseurin **reżyser filmowy** | Piotr Oszczanowski, Kunsthistoriker **historyk sztuki** **2013** Helga Storck, Harfenistin **harfistka** | Andrzej Niedzielenko, Historiker **historyk** **2014** Beata Maciejewska, Journalistin **dziennikarka** | Norbert Heisig, Deutsch-Polnische Gesellschaft Universität Breslau **Niemiecko Polskie Towarzystwo Uniwersytetu Wrocławskiego** **2015** Kinga Preis, Schauspielerin **aktorka** | Sabrina Janesch, Schriftstellerin **pisarka** **2016** Julita Izabela Zaprucka, Museumsdirektorin **yrektor muzeum** | Hans Dieter Rutsch, Autor und Regisseur **pisarz i reżyser** **2017** Karin Kaper, Regisseurin **reżyser** | Sławomir Nicieja, Historiker, Biograf und Autor **historyk, biograf i autor** **2018** Andrzej Kosendiak, Künstler, Dirigent und Pädagoge **artysta, dyrygent i pedagog** | Joachim Bahlcke, Historiker **historyk** **2019** Zbigniew Horbowy, Glasdesigner **Projektant szkła** | Helmut Goebel, ehrenamtlicher Denkmalpfleger **konserwator i opiekun zabytków** **2020** Aleksandra Kurzak, Opern- und Operettensängerin **piosenkarka operowa** | Matthias Weber, Historiker **historyk** **2021** Sylwester Chęciński, Film- und Fernsehregisseur **reżyser filmowy i telewizyjny** | Roswitha Schieb, freie Buchautorin, Essayistin und Publizistin **autorka, eseistka i publicystka** **2022** Agnieszka Ostapowicz, Geigerin und Musikmanagerin **skrzypaczka i menedżerka** | Dr. Beate Störtkuhl, Kunsthistorikerin **historyczka sztuk**

Förderpreis Nagroda Wspierająca

1977 Martin Christoph Redel, Komponist **kompozytor** **1978** Christian Mischke, Maler und Grafiker **malarz i grafik** **1979** Wolfgang Bittner, Schriftsteller **pisarz** | Reiner Schwarz, Maler und Grafiker **malarz i grafik** **1980** Christian Rickert, Maler und Grafiker **malarz i grafik** | Monika Taubitz, Schriftstellerin **pisarka** **1981** Eckard Alker, Maler und Grafiker **malarz i grafik** | Michael Denhoff, Komponist **kompozytor** **1982** Brigitta Heyduck, Malerin **malarka** | Michael Lobe, Schriftsteller **pisarz** **1983** Gerd Peter Eigner, Schriftsteller **pisarz** | Udo Kaller, Maler und Grafiker **malarz i grafik** **1984** Konrad Mätzig, Maler **malarz** | Ralf Thenior, Schriftsteller **pisarz** **1985** Christian Ridil, Komponist **kompozytor** | Horst Kuhnert, Bildhauer **rzeźbiarz**

Sonderpreis Nagroda Specjalna

1981 Wolfgang von Websky, Maler **malarz** **1982** Alexander Ecklebe, Komponist **kompozytor** **1983** Kurt Heynicke, Schriftsteller **pisarz** **1984** Ruth Storm, Schriftstellerin **pisarka** **1985** Reinhard Baumgart, Schriftsteller **pisarz** **1986** Oswald Malura, Maler **malarz** **1987** Gerhard Neumann, Maler **malarz** **1988** Dagmar von Mutius, Schriftstellerin **pisarka** **1989** Ernst Günther Bleisch, Lyriker **poeta** **1990** Lutz Besch, Schriftsteller und Regisseur **pisarz i reżyser** | Heinz Tobolla, Bildhauer und Grafiker **rzeźbiarz i grafik** **1991** Elsbeth Siebenbürger, Bildhauerin **rzeźbiarka** | Maciej Łagiewski, Museumsdirektor **dyrektor muzeum** **1992** Stefan Arczyński, Fotokünstler **artysta fotografii** | Harald Gerlach, Schriftsteller **pisarz** **1993** Christine Koschel, Lyrikerin **poetka** | Feliks Przybylak, Übersetzer **tłumacz** | Henryk Tomaszewski, Mime und Theaterregisseur **aktor mim i reżyser teatralny** **1994** Piotr Maniurka, Museumsdirektor **dyrektor muzeum** | Peter Sommer, Bildhauer und Maler **rzeźbiarz i malarz** | Liz Wieskerstrauch, Schriftstellerin **pisarka** **1995** Kazimierz Kutz, Regisseur und Drehbuchautor **reżyser filmowy i scenarzysta** | Maria Frisé, Schriftstellerin **pisarka** | Eugeniusz Get Stankiewicz, Grafiker **grafik** **1996** Wojciech Kilar, Komponist **kompozytor** | Tadeusz Strugała, Dirigent **dyrygent** | Henryk Bereska, Übersetzer **tłumacz** **1997** Karl Heinz Türk, Bildhauer **rzeźbiarz** | Michael Zeller, Schriftsteller **pisarz** | Lothar Herbst, Lyriker und Journalist **poeta i dziennikarz** **1998** Ekkehard Kuhn, Journalist **dziennikarz** | Karin Reschke, Schriftstellerin **pisarka** | Paweł Kozerski, Museumsdirektor **dyrektor muzeum** **1999** Witold Szalonek, Komponist **kompozytor** | Rudolf Walter, Musikwissenschaftler **muzykolog** | Henryk Waniek, Maler und Schriftsteller **malarz i pisarz** **2000** Norbert Conrads, Historiker **historyk** | Jan Jakub Kolski, Regisseur **reżyser** | Krzesława Maliszewska, Malerin **malarka** **2005** Herbert Hupka, Journalist und Schriftsteller **dziennikarz i pisarz** **2006** Edith-Stein-Gesellschaft Breslau **Towarzystwo im. Edyty Stein we Wrocławiu** **2007** Hoffmann-von-Fallersleben-Gesellschaft Wolfsburg **Fallersleben Towarzystwo im. Hoffmanna von Fallersleben Wolfsburg Fallersleben** | Institut für Germanistische Philologie der Universität Breslau, Lehrstuhl für Kultur der Deutschsprachigen Länder und Schlesiens **Instytut Filologii Germańskiej Uniwersytetu Wrocławskiego, Zakład Kultury Krajów Niemieckojęzycznych i Śląska** **2008** „die horen.“ Zeitschrift für Literatur, Kunst und Kritik „die horen.“ **Czasopismo poświęcone literaturze, sztuce i krytyce** **2009** Freya von Moltke-Stiftung für das Neue Kreisau **Fundacja Freya von Moltke-Stiftung dla Nowej Krzyżowej** **2010** Bente Kahan, Schauspielerin und Sängerin **aktorka i pieśniarka** **2011** Alfred Theisen, Journalist und Herausgeber **dziennikarz i wydawca** **2012** RAR Künstlergruppe **grupa artystyczna RAR** **2013** ATUT Bildungsverlag **Oficina Wydawnicza ATUT** **2014** Erika-Simon-Stiftung Rinteln **Fundacja im. Eriki Simon z Rinteln** **2015** Melitta Sallai, Stiftung Bildungsstätte Muhrau **Fundacja Ośrodek Edukacyjny w Morawie** **2016** Papiermuseum in Bad Reinerz **Muzeum Papiernictwa w Dusznikach Zdroj** **Deutsche Sozial-Kulturelle Gesellschaft in Breslau** **Niemieckie Towarzystwo Społeczno Kulturalne we Wrocławiu** **2017** Verein Pro Liberis Silesiae – **Stowarzyszenie Pro Liberis Silesiae** **2018** Stiftung Schlösser und Gärten im Hirschberger Tal **Fundacja Dolina Pałaców i Ogrodów Kotliny Jeleniogórskiej** **2019** Verein zur Pflege schlesischer Kunst und Kultur e. V. **Stowarzyszenie Pielęgnacji Sztuki i Kultury Śląska** **2020** Stiftung zur Pflege des industriellen Erbes Schlesiens **Fundacja Ochrony Dziedzictwa Przemysłowego Śląska** **2021** Deutsch-Polnisches Jugendjazzorchester – **Polsko-Niemiecka Młodzieżowa Orkiestra Jazzowa Festival Berge der Literatur Festiwal Góry Literatury** **2022** Dr. Ingrid Hartmann, Eigentümerin und Schöpferin des neuen Konzepts rund um das Schloss Pakoszków bei Jelenia Góra **właścicielka i inicjatorka nowej koncepcji Pałacu Pakoszków niedaleko Jeleniej Góry**

Stipendium Stipendium

1986 Herbert Volz, Bildhauer **rzeźbiarz** | Folker Lerche, Maler und Grafiker **malarz i grafik** **1987** Rainer Zimnik, Schriftsteller, Maler und Grafiker **pisarz, malarz i grafik** | Dietmar Scholz, Schriftsteller **pisarz** **1988** Hans Georg Bulla, Lyriker **poeta** | Günther Knipp, Grafiker **grafik** **1989** Gisela Walther, Malerin und Zeichnerin **malarka i rysownicza** | Peter Kiesewetter, Musiker **muzyk** **1990** Wolfgang Bulla, Grafiker und Plastiker **grafik i plastyk** **1991** Herbert Grützner, Maler und Bildhauer **malarz i rzeźbiarz** **1992** Jan Szmatoch, Grafiker **grafik**

IMPRESSUM STOPKA WYDAWNICZA

Herausgeber Wydawca

Niedersächsisches Ministerium für
Inneres und Sport
Lavesallee 6, 30169 Hannover

Gestaltung Layout

Linienflug Design GmbH

Übersetzungen Tłumaczenia

Angelika Niedhart-Cord

Korrektur Korekta

Anton Stiller

Die Texte und Bilder dieser Publikation sind
urheberrechtlich geschützt. Die Weiterverwendung
ist nur nach vorhergehender, ausdrücklicher
Genehmigung gestattet.

Teksty i zdjęcia niniejszej publikacji są chronione
prawem autorskim. Wykorzystanie dozwolone
wyłącznie za wyraźną zgodą autora.

